

EUROMONITOR

RAPORT TRIMESTRIAL DE MONITORIZARE A PROGRESULUI ÎN
IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ-
REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA OCTOMBRIE - DECEMBRIE 2013

Autori:

Igor Boțan
Denis Cenușa
Mariana Kalughin
Adrian Lupușor
Polina Panainte

Chișinău, martie 2014

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sunt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sunt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

CUPRINS

Introducere	3
▪ Reforma Justiției.....	4
▪ Combaterea Corupției	5
▪ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului	7
▪ Soluționarea conflictului transnistrean	9
▪ Creșterea bunăstării populației.....	10
▪ Politici macroeconomice și macrofinanciare	11
▪ Economia de piață funcțională	12
▪ Dezvoltarea rurală și regională.....	13
▪ Politica socială și de ocupare a forței de muncă	14
▪ Relații comerciale	14
▪ Serviciul vamal	15
▪ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate)	16
▪ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)	18
▪ Aspecte sanitare și fitosanitare	19
▪ Dreptul de stabilire și dreptul societăților	21
▪ Serviciile	22
▪ Serviciile financiare	22
▪ Circulația capitalului și a plăților curente	23
▪ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială	24
▪ Impozitarea.....	24
▪ Politica concurențială	25
▪ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială	26
▪ Achiziții publice.....	27
▪ Statistica	27
▪ Controlul financiar și aspectele aferente	28
▪ Politica industrială	28
▪ Transport	29
▪ Societatea informațională.....	31
▪ Sănătatea publică.....	32

Introducere

Raportul trimestrial de monitorizare a progresului în implementarea Planului de Acțiuni Uniunea Europeană - Moldova (PAUEM) în perioada octombrie - decembrie 2013 este elaborat în cadrul proiectului comun al ADEPT și Expert Grup "Relațiile UE-Moldova – monitorizarea progresului în cadrul Parteneriatului estic în anul 2013" finanțat de Fundația Soros-Moldova. Acesta este cel de-al 30-lea Euromonitor elaborat începând cu anul 2005 în vederea monitorizării progreselor autorităților în îndeplinirea angajamentelor asumate în relație cu Uniunea Europeană.

Euromonitorul este un produs elaborat trimestrial în scopul informării și stimulării participării active a publicului în dezbaterile legate de procesul de integrare europeană. Raportul este fundamentat pe evaluarea progresului înregistrat de autorități, problemele și oportunitățile procesului de integrare la toate nivelele de politici prioritare. Monitorizarea progresului este bazată pe o metodologie special elaborată, iar rezultatele acestuia sunt prezentate publicului larg într-o manieră accesibilă și atractivă.

Raportul trimestrial este structurat pe **28 de domenii**, în cadrul carora sunt prezentate evoluțiile perioadei monitorizate, este evaluat impactul acțiunilor întreprinse și identificate probleme majore. Raportul este disponibil pe paginile web a organizațiilor partere www.e-democracy.md și www.expert-grup.org. De asemenea, a fost creată pagina separată - www.euromonitor.md, care este concepută ca un instrument de vizualizare intuitivă și prietenoasă a dinamicii progresului în procesul de integrare europeană a Moldovei. Pagina www.euromonitor.md prezintă o evaluare a situației inițiale (2005), a situației curente (2012) și a progresului trimestrial realizat la nivelul fiecărei acțiuni/reforme în parte, domeniului de politici și la nivel global. Prezentarea situației inițiale (din 2005) și a celei curente (2012) se face în baza concluziilor raportului de evaluare a progresului pentru anii 2005-2012 și este axat pe domeniile incluse în raport. Progresul trimestrial pentru anul 2013 este, de asemenea, evaluat în baza domeniilor incluse în raport.

■ Reforma Justiției

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

- Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ) este în proces de implementare. Autoritățile implementatoare, în condițiile Metodologiei de monitorizare a implementării SRSJ, aprobate prin ordinul ministrului justiției nr. 503 din 06.11.2012, nu întocmesc decât rapoarte de monitorizare semestriale și anuale, motiv pentru care - cel mai recent raport disponibil este unul de monitorizare externă, acesta fiind elaborat de Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER). Potrivit Raportului, din totalul de 209 acțiuni planificate pentru perioada de până la 30 septembrie 2013, doar 126 au fost realizate, altele 83 fiind neîndeplinite până la finele trimestrului III, 2013, indicând o rată de realizare de 60%, în total (în comparație cu 59% realizate la finele trimestrului anterior).
- Parlamentul a examinat mai multe proiecte de legi ce țin de sectorul justiției. În contextul SRSJ cele mai relevante sînt: i) proiectul de Lege privind salarizarea judecătorilor; ii) proiectul de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor; iii) proiectul de Lege privind testarea integrității profesionale; iv) proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care, între altele: stabilește interdicția pentru comunicarea nepotrivită a judecătorului cu participanții la proces sau cu alte persoane; înăsprește sancțiunile penale pentru infracțiunile de corupție; include în Codul penal o nouă măsură de siguranță „Confiscarea extinsă” și o nouă componență de infracțiune „Îmbogățirea ilicită”; stabilește obligativitatea testării la poligraf a candidaților la funcțiile de judecător și procuror. În ședința plenară din 23.12.2013, Parlament adoptă aceste proiecte de legi, excepție făcînd proiectul de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.
- La 12.11.2013, Ministerul Justiției și Procuratura Generală a anunțat definitivarea Concepției de reformare a Procuraturii. Documentul este axat asupra: locului și rolului Procuraturii; organizării și activității sistemului organelor Procuraturii; independenței funcționale și răspunderii procurorilor; garanțiilor sociale ale procurorilor. Prin Concepție, se propune, între altele: revizuirea procedurii de numire a Procurorului general; concretizarea competențelor Procuraturii, inclusiv - concentrarea activității pe aspecte penale; consolidarea independenței procesuale a procurorilor și asigurarea specializării acestora; sporirea organelor Procuraturii și organelor de autoadministrare; asigurarea independenței și autonomiei financiare a Procuraturii; consolidarea mecanismelor de responsabilizare a procurorilor; asigurarea unor garanții sociale procurorilor.
- La 21.11.2013, Parlamentul a modificat Legea nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și Legea nr. 294 din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, prevăzîndu-se numirea de către Parlament a 3 membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și a 3 membri ai Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) din rîndul profesorilor de drept titulari în urma concursului public, organizat de Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului. Urmare a concursului desfășurat, la 24.12.2013, prin Hotărîrea Parlamentului nr. 342 și Hotărîrea Parlamentului nr. 341, au fost aleși candidații selectați.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTEPRINSE

- La general, nu putem constata decât un progres nesemnificativ în procesul de implementare a SRSJ. Totuși, acesta pare a fi satisfăcător, inclusiv și pentru partenerii externi. RM a primit prima tranșă de 15 milioane de euro, din cele 60 de milioane de euro, oferite de UE pentru reformarea sistemului justiției, fapt anunțat în cadrul unei conferințe de presă susținută la 23.12.2013. În cadrul evenimentului, atât ministrul justiției, Oleg Efrim, cât și șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, au menționat că acest lucru a fost posibil grație faptului că RM și-a onorat obligațiile prestabilite în acest sens. Pentru obținerea suportului bugetar din partea UE, RM trebuie să fie conformă următoarelor condiții generale: implementarea satisfăcătoare a SRSJ; cadrul stabil macroeconomic; buna gestionare a finanțelor publice; transparența și supravegherea bugetului de stat. Celelalte trei tranșe din sprijinul financiar european urmează a fi acordate până în 2016, mărimea acestora urmînd a fi variabilă în funcție de amploarea reformelor, pentru următoarea tranșă fiind impuse și anumite condiționalități legate de reformarea sistemului judiciar, procesului de urmărire penală, sistemului de justiție juvenilă, precum și de executarea hotărîrilor judecătorești, realizarea unor acțiuni anticorupție și unor acțiuni în domeniul protecției drepturilor omului.
- În ce privește proiectele de legi adoptate, impactul acestora ar putea fi evaluat doar după punerea normelor în aplicare. Totuși, pornind de la formula notorie a corupției (Corupție=Monopol+Discreție-Responsabilitate), nivelul de corupție în sectorul justiției nu poate fi diminuat fără mecanisme eficiente de responsabilizare, inclusiv – disciplinară, a judecătorilor. Astfel, eventualul impact al proiectelor adoptate este compromis de

către Parlament prin amânarea examinării proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. Proiectul a fost elaborat întru reglementarea temeiurilor răspunderii disciplinare a judecătorilor, categoriilor abaterilor disciplinare, sancțiunilor disciplinare, etapelor procedurii disciplinare, atribuțiilor instituțiilor implicate în procedura disciplinară, procedura examinării, adoptării și contestării hotărârilor pe cauzele disciplinare.

- În ce privește Concepția de reformare a Procuraturii, aceasta rămîne la nivel de viziune a grupului de lucru (autor), nefiind clar care din soluțiile alternative propuse vor fi susținute.
- CSM și CSP au un rol esențial în asigurarea integrității sectorului justiției. Este de apreciat intenția Legislativului de a alege membrii CSM și CSP urmare a concursului. Totuși, celeritatea, cu care s-au pus în exercițiu procedurile, a compromis buna intenție. Cu titlu de exemplu: Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru selectarea candidaților la funcția de membru al CSM din rândul profesorilor de drept titulari a fost adoptat la 06.12.2013, tot atunci fiind anunțat concursul propriu-zis și fiind oferit termen (09.12.2013-16.12.2013) pentru depunerea dosarelor; la 17.12.2013 au fost publicate lista persoanelor care au depus dosarele, CV-urile acestora și hotărârea cu privire la candidații admiși și invitați pentru interviu; la 19.12.2013 au loc interviurile propriu-zise, tot atunci, după o scurtă deliberare, fiind anunțați candidații selectați, fără a aduce motivele pentru care s-a dat preferință acestora și nu altora.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Tempoul lent, cu întârzieri și restanțe, al procesului de implementare a SRSJ nu poate să nu îngrijoreze. Și la această etapă, autoritățile se concentrează excesiv pe acțiuni de ordin legislativ, neasigurînd controlul asupra puneri în aplicare a legilor adoptate. Astfel, în perceperea publică, justiția rămîne coruptă. Reamintim, că potrivit Barometrului Global al Corupției (2013) (Transparency International), justiția și poliția sînt considerate cele mai corupte instituții în RM, ele fiind urmate de Parlament și partidele politice. Această percepere afectează și nivelul de încredere oferit justiției. Potrivit Barometrului de opinie publică, noiembrie 2013, doar 15,5% din respondenți au foarte multă încredere și oarecare încredere în justiție. Procesul de implementare a SRSJ necesită a fi impulsivat, inclusiv prin urmărirea implementării efective și eficiente a legilor adoptate.
- Intervențiile legislative par a fi dezechilibrate. Legislativul, oferind actorilor sectorului garanții, inclusiv – sociale, întârzie să asigure mecanisme eficiente de a-i responsabiliza. Examinarea și adoptarea proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor devine o prioritate, asupra căreia trebuie să se insiste.
- Procesul de reformare a Procuraturii necesită a fi corelat cu cadrul logic al SRSJ, dar și cu procesele de reformare a altor organe de drept, cum ar fi: Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Centrul Național Anticorupție (CNA), Serviciul Vamal. Necesită a fi abordate și alte aspecte, cum ar fi: asigurarea inadmisibilității conflictelor de competență între organele de urmărire penală; stabilirea unor criterii relevante de evaluare a performanțelor organelor de urmărire penală; sporirea independenței procurorilor, examinarea legalității actelor (acțiunilor) acestora urmînd a fi de competența exclusivă a instanțelor judecătorești. La general, intențiile reformatoare trebuie să fie justificate printr-o analiză a statisticilor.
- Pe cît de încetinite sînt autoritățile în inițiative legislative, pe atît sînt grăbite în procesul de numiri în funcție. Descurajează practicile, inclusiv - în partea ce țin de concursurile publice, precum și celeritatea și nemotivarea deciziilor adoptate în acest sens. Legislativul trebuie să fie în acest proces calculat, transparent, conștient și responsabil. Altfel, este afectată nu numai imaginea celor care numesc, dar și imaginea celor numiți. În cazul CSM și CSP, acest lucru este inacceptabil, credibilitatea acestor organe fiind precondiție a credibilității întregului sector.

■ Combaterea Corupției

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

- Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2015 (SNA) este în proces de implementare, proces ghidat prin Planul de acțiuni pe anii 2012-2013 pentru implementarea SNA, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 12 din 17.02.2012. Planul include 4 componente, 12 măsuri și 63 de acțiuni concrete de realizare a acestora, dintre care cu termen inclus în anul 2012 - 34; anul 2013 – 6; anual/permanent – 23. Potrivit Raportului de monitorizare a realizării Planului (9 luni 2013), cel mai recent disponibil, întocmit de Secretariatul Grupului de monitorizare a SNA, din acțiunile stabilite cu termen de realizare anual/permanent și în anul 2013, precum și cele preluate din anul precedent, ale cărei actualitate se mai menține și în anul curent, la finele perioadei de 9

luni 2013, se constată ca restante 6 acțiuni. În contextul SNA, este de remarcat adoptarea Regulamentului de funcționare a sistemului liniilor telefonice anticorupție, prin Legea nr. 252 din 25.10.2013. În ce privește infracțiunile de corupție, potrivit Raportului de activitate a CNA în 9 luni 2013, cel mai recent raport disponibil, în perioada de raport, CNA a depistat și contracarat 400 de infracțiuni, inclusiv 314 acte de corupție și conexe corupției și 86 de alte tipuri. Pornind de la infracțiunile înregistrate, cele mai afectate instituții au fost: administrația publică locală – 60 de acte de corupție și conexe corupției documentate; MAI - 53; întreprinderile din sectorul privat – 29; justiția (judecători, executori judecătorești, penitenciare, birouri de probațiune, avocatura) – 27 (inclusiv avocatura – 12); Ministerul Sănătății - 20; Ministerul Educației – 20; întreprinderile de stat și municipale – 16; Serviciul Vamal – 10; Inspectoratul Fiscal Principal de Stat – 7 etc. Totodată, potrivit Informației operative privind starea infracționalității pe teritoriul RM în perioada a 9 luni ale anului 2013 (fără clasate), furnizată de MAI, au fost înregistrate infracțiuni de corupție: mită (total) – 171; corupere pasivă – 145; corupere activă – 19; abuz de putere – 214; exces de putere – 203; neglijență în serviciu – 68. La starea de fapt din decembrie 2013, statistica oferită este următoarea: mită (total) – 205; corupere pasivă – 173; corupere activă – 25; abuz de putere – 267; exces de putere – 241; neglijență în serviciu – 73.

- CNA și-a desfășurat activitatea potrivit competențelor, ghidându-se și de Strategia de consolidare instituțională a CNA, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 232 din 26.10.2012. Strategia vizată se axează asupra 3 obiective: asigurarea independenței CNA față de presiuni și influențe necorespunzătoare; sporirea capacităților de prevenire și combatere a corupției la toate nivelele; obținerea sprijinului public pentru eforturile anticorupție. Potrivit directorului CNA, în cadrul celei de-a IX Conferințe Naționale Anticorupție, aceste obiective sînt parțial realizate. Conferința și-a desfășurat lucrările la 09.12.2013, obiectivul principal constînd în evaluarea eforturilor anticorupție întreprinse de către autorități și societatea civilă pe parcursul anului 2013, consolidarea practicilor de monitorizare anticorupție și identificarea priorităților strategice pentru perioadele ulterioare.
- Comisia Națională de Integritate (CNI) și-a desfășurat activitatea pornind de la competențele sale instituționale. Potrivit Raportului de activitate al CNI pentru 9 luni ale anului 2013, cel mai recent raport disponibil, în perioada de referință, instituția a avut în gestiune 128 de materiale, inclusiv prin sesizări – 61 de materiale și urmare autosesizărilor din oficiu – 67 de materiale. La etapa incipientă de verificare a sesizărilor, din lipsa temeiurilor legale și elementelor faptice au fost clasate 34 de materiale. În perioada vizată au fost inițiate 78 controale, inclusiv 45 - din oficiu și 33 - în baza sesizărilor. Controale inițiate au vizat 19 judecători, 10 deputați, 7 procurori, 4 miniștri și vice-miniștri, 9 primari și viceprimari, 7 funcționari publici cu statut special, 6 funcționari publici cu diverse funcții din cadrul instituțiilor publice ale administrației publice centrale, 5 funcționari publici din cadrul administrației publice locale, 4 conducători ai întreprinderilor municipale și de stat cu capital statutar majoritar de stat, cîte 4 conducători ai instituțiilor medicale și de învățămînt. În perioada dată CNI a finalizat 38 dosare, inclusiv: 19 - prin adoptarea actului de constatare a încălcărilor; 19 - prin clasare, pe motiv că faptele sesizate nu s-au confirmat. La 01.10.2013, în procedura CNI se află 40 dosare de control. Pe cazurile de încălcări CNI a sesizat mai multe organe competente în vederea examinării și adoptării deciziilor sub aspectul: falsului în declarații (art.3521 Cod penal) – 8; nedeclarării conflictului de interese (art.3132 Cod contravențional) – 5; încălcării termenelor de declarare a veniturilor și a proprietății sau a intereselor personale (art. 3302 Cod contravențional) – 1; neexecutării solicitărilor CNI (art.3191 Cod contravențional) - 1. În aceeași perioadă au fost întocmite 357 procese-verbale contravenționale pe faptul nedepunerii de către subiecții declarării a declarației cu privire la venituri și proprietate sau a celei de interese personale, în termenele stabilite de lege, fiind emise 207 hotărâri, prin care instanța a stabilit încălcarea comisă de contravenient și, respectiv, aplicate amenzi. În contextul marcării primului an de activitate, CNI a organizat, la 19.12.2013, „Ziua ușilor deschise”.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTEPRINSE

- În pofida eforturilor anticorupție depuse de către autorități, nivelul perceput de corupție în RM continuă a fi înalt. Potrivit Indicelui Perceperii Corupției (IPC), lansat de către Transparency International la 03.12.2013, RM a înregistrat în 2013 un scor al IPC de 35 puncte (pe o scară de la 0 până la 100, unde „0” semnifică cel mai înalt, iar „100” – cel mai jos nivel al perceperii corupției), plasîndu-se pe locul 102 din 177 țări incluse în clasament (pentru comparație, în 2012, scorul indicelui a fost 36 puncte, Republica Moldova fiind pe locul 94 din 178 țări incluse în clasament). Doar 11,6 % din respondenți, potrivit Barometrului de Opinie Publică, noiembrie 2013, consideră că corupția a scăzut de cînd actualul Guvern este la putere, 88,1% din respondenții fiind deloc mulțumiți și nu prea mulțumiți de ceea ce face conducerea țării în combaterea corupției.
- În ce privește CNA, analiza impactului Strategiei de consolidare instituțională a CNA, ajunsă la termen în octombrie 2013, va fi posibilă la urmărirea activității instituției în perioada post-strategie, comparînd

performanțele cu cele din perioada ante-strategie. Buna parte a rezultatelor scontate au ținut de elaborarea și adoptarea unui cadru normativ, care ar putea să nu aducă la performanțe instituționale spectaculoase. Totuși, este de remarcat, că activitatea curentă a CNA nu pare să fi scăzut din dinamică în pofida imprevizibilității politicului în reformarea instituției (plasarea CNA sub control parlamentar, urmată de o reamplasare în subordinea Guvernului).

- În ce privește CNI, instituția este la faza de emancipare instituțională. Totuși, putem constata demararea punerii în aplicare a Legii nr. 16 din 15.02.2008 cu privire la conflictul de interese, precum și primele sancțiuni aplicate, inclusiv persoanelor cu funcții de demnitate publică, pentru încălcarea prevederilor legale privind declararea veniturilor, proprietății, intereselor personale.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Ca și în cazul SRSJ, în implementarea SNA mai persistă deficiențe (întârzieri) în realizarea acțiunilor ce țin de elaborarea (adoptarea) proiectelor de acte normative.
- CNA, potrivit directorului CNA în cadrul celei de-a IX Conferințe Naționale Anticorupție, a continuat să se confrunte cu problema insuficienței surselor bugetare pentru dotarea corespunzătoare a subdiviziunilor cu echipament tehnic special.
- În ce privește CNI, deficiențele bugetare par fi și mai grave. Potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 299 din 12.12.2013, bugetul CNI pentru anul 2014 este de 4044,2 mii lei, deși CNI a solicitat cu 2422,0 mii lei mai mult. De altfel, bugetul este cu 1207,8 mii lei mai mic comparativ cu cel acordat CNI în anul 2013 (5252,0 mii lei). Astfel, sînt acoperite cheltuielile legate de plăți salariale și necesitățile stringente ale autorității, fără a fi acoperite necesitățile strategice, cum ar fi cele ce țin de resurse tehnice. Ne referim aici, în mod special, la elaborarea (lansarea) unui sistem unic informațional automatizat cu privire la declarațiile privind interesele personale, venit și proprietăți, precum și asigurarea posibilității unei declarări on-line. CNI, de rînd cu deficiențe financiare, se confruntă și cu dificultăți, care necesită a fi depășite în mod prioritar, ce țin de: imperfecțiunea legislației privind declararea și controlul veniturilor, proprietății, intereselor personale, inclusiv atribuirea unor competențe, în acest sens, mai multor autorități – altele decît CNI; accesul limitat la baza de date a Î.S. „Cadastru”; deficitul de resurse umane.

■ Drepturile și libertățile fundamentale ale omului

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

- Continuă implementarea Planului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului 2011-2014 (PNADO). Cu toate că tentative de măsurare a implementării PNADO au existat, pînă la moment lipsește o evaluare complexă a gradului de implementare a acestuia în 2013. CpDOM prezintă rezultatele atinse în 2013 în implementarea PNADO¹, 57% dintre acțiunile planificate fiind realizate. Printre principalele rezultate atinse se menționează 227 vizite preventive în instituțiile care asigură detenția persoanelor; 5 instruirii pentru polițiști și angajați ai penitenciarelor; sensibilizarea opiniei publice privind fenomenul torturii și discriminării; 11 vizite preventive în instituțiile psihiatrice; deschiderea unei reprezentanțe a CpDOM la Varnița.
- În perioada octombrie-decembrie 2013 Parlamentul a aprobat cîteva legi care au implicații pozitive pentru domeniul drepturilor omului. Aici menționăm Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 270 din 07.11.2013, Monitorul Oficial nr.290/794 din 10.12.2013 prin care a fost amendat Codul Penal la capitolul trafic de ființe umane; modificarea Codului Contravențional pentru a exclude aplicarea arestului contravențional minorilor (Art.38 completat prin Legea nr.233 din 11.10.2013, în vigoare 08.11.2013); ratificarea unui Acord de împrumut pentru construcția penitenciarului din Chișinău; și acordul de grant pentru integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale.
- Guvernul a adoptat Hotărîrea nr. 918 din 18.11.2013 privind cerințele minime pentru semnalizarea de securitate și sănătate la locul de muncă.

¹ Raportul CpDOM privind implementarea PNADO în 2013, file:///Z:/CDDP/Activities/SOROS%20Euromonitor/2013/monitorizare%20HR%202013/HR%20-%20Polina/2013-4/raport_pnado_2013.pdf

- A fost declarat neconstituțional și ulterior abrogat art.98 alin.(2) lit.b1) și art. 104.1. al Codului penal și respectiv art. 174, alin (3.1.), art.291.1. al Codului de executare al Republicii Moldova care prevedeau instituirea și aplicarea, în scopul înlăturării unui pericol și preîntâmpinării faptelor prevăzute de legea penală, a măsurii de siguranță castrarea chimică a infractorilor ce atentează la inviolabilitatea sexuală a altor persoane, inclusiv a minorilor (Legea pentru modificarea unor acte legislative nr. 315 din 20.12.2013, Monitorul Oficial 17-23/42, 24.01.2014).
- Nu a fost promulgată de către Președinte Legea cu privire la Avocatul Poporului, aprobată de Parlament în decembrie. Această lege a fost restituită Parlamentului pentru reexaminare dat fiind faptul că proiectul votat conținea un șir de neajunsuri.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- În scopul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane au fost introduse în Codul Penal un șir de modificări, printre care modificarea art. 165 „Traficul de ființe umane”, introducerea art. 165.1. și modificarea art. 206 „Traficul de copii” (Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 270 din 07.11.2013, Monitorul Oficial nr.290/794 din 10.12.2013). Aceste modificări largesc spectrul de infracțiuni care cad sub incidența traficului de ființe umane, înăspresc sancțiunile pentru traficul de ființe umane, introduc sancțiuni pentru utilizarea produselor și/sau serviciilor care constituie rezultatul exploatarei în infracțiunile de trafic de ființe umane sau trafic de copii.
- S-au întreprins acțiuni în vederea creării condițiilor de detenție, efectuării reconstrucțiilor, reparațiilor capitale și curente, asigurării cu utilaje, inventar și echipament, necesare pentru buna funcționare a penitenciarelor (Legea 295/12.12.2013 privind ratificarea Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău, Monitorul Oficial 315-319/865, 31.12.2013). Împrumutul de 39 mln. Euro de la Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei este prevăzut pentru construcția a douăsprezece blocuri de detenție cu capacitatea 1536 deținuți, 64 celule per bloc de detenție, izolator disciplinar pentru 50 deținuți, bloc medical cu capacitatea 128 deținuți și blocul de tranzit pentru 128 deținuți. Acesta urmează să înlocuiască penitenciarul nr. 13 din Chișinău.
- Aprobarea către Parlament a Legii cu privire la Avocatul Poporului ar fi trebuit să poarte implicații pozitive pentru consolidarea mecanismului național de prevenire a torturii, pentru consolidarea capacităților CpDOM și alocarea resurselor financiare acestuia în conformitate cu standardele internaționale. Dat fiind faptul că proiectul aprobat în a doua lectură de către Parlament era diferit de proiectul adoptat de către Guvern în luna septembrie, legea nu a fost promulgată de către Președinte și a fost restituită Parlamentului pentru reexaminare. Decizia Președintelui a avut la bază apelul societății civile și al partenerilor de dezvoltare ai RM care au solicitat nepromulgarea legii cu privire la Avocatul poporului, care necesită a fi modificată și supusă din nou votului, cu respectarea cerințelor cu privire la transparența procesului decizional. Textul legii votate de către Parlament conținea, în afară de cerința nejustificată și discriminatorie cu privire la experiența de muncă a candidaților la funcția Avocatul poporului, și un șir de alte neajunsuri care constituie un regres considerabil față de proiectul de lege votat în prima lectură².
- A fost ratificat Acordul de grant dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (Banca Mondială) în valoare de 2,860,000 dolari SUA privind Proiectul "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale", semnat la Chișinău la 6 august 2013 (Legea 308/19.12.2013 pentru ratificarea Acordului de grant dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind Proiectul "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale", Monitorul Oficial 9-13/16, 17.01.2014).
- Hotărârea Guvernului nr. 918 adoptată la 18.11.2013 cu privire la cerințele minime pentru semnalizarea de securitate și sănătate la locul de muncă introduce anumite standarde în domeniul muncii incluzând cerințe generale, modalitatea de utilizare a semnalizărilor de securitate și sănătate în muncă, regulile generale privind alternanța și complementaritatea acestora. Hotărârea prevede că atunci când riscurile profesionale nu vor putea fi evitate sau reduse suficient angajatorul va trebui să prevadă semnalizarea de securitate și sănătate la locul de

² Apel repetat către Președintele Republicii Moldova de a nu promulga Legea cu privire la Avocatul poporului -

<http://crjm.org/news/view/261#sthash.7lqWJmL1.dpuf>

muncă. Ca urmare a implementării acestei hotărâri se prevede reducerea accidentărilor grave în timpul muncii și instituirea unui control mai eficient al respectării standardelor de bază în domeniul muncii.

- Există anumite progrese în relația dintre mass media și justiție, datorită scăderii numărului de procese intentate pe numele jurnaliștilor și, mai important, datorită deciziilor emise de judecători, care în ultimul timp au evitat să aplice compensații exagerate în cazuri de defăimare. Libertatea internetului și a presei online este o altă performanță importantă: deja nu se mai atestă cazuri de blocare a website-urilor și nici cazuri de arestare, atac sau hărțuire a bloggerilor sau a utilizatorilor activi de internet³.
- Proiectul de lege care propune modificări în Codul Audiovizualului rămâne a fi blocat în Parlament. Comisia parlamentară pentru cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass media a efectuat consultări publice cu privire la prevederile proiectului de lege, care ar trebui să sporească transparența proprietății mass-media.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- În această perioadă Moldova a fost condamnată de 7 ori de către CEDO pe cauze de încălcare a principiului securității raporturilor juridice, tortură și tratament inuman, pe temeuri procedurale și lipsa unei diligențe în efectuarea urmăririi penale.
- Implementarea PNADO la nivel local este defectuoasă din cauza lipsei coordonatorilor locali responsabili pentru promovarea în activitatea autorității administrației publice a prevederilor legislației naționale și internaționale privind drepturile omului. Chiar dacă HG nr. 3 din 02.01.2007 pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea coordonatorului în domeniul drepturilor omului prevede desemnarea, în cadrul autorităților publice locale și central a unui funcționar care va exercita funcția de coordonator în domeniul drepturilor omului, din cauza insuficienței suportului financiar aceste poziții adesea nu sunt suplinite.
- Angajarea mediatorilor comunitari pentru comunitățile populate de romi nu se desfășoară conform obiectivelor trasate de cadrul legal. Până la finele anului 2013 au fost angajați doar șapte mediatori comunitari din cei 15 preconizați. În rezultat, nu este asigurat eficient accesul cetățenilor de etnie romă la servicii de asistență socială, educație, asistență medicală.
- Insuficiența informațiilor despre implementarea și rezultatele atinse în urma implementării Planului Național de Asigurare a Egalității de Gen pentru anii 2010-2015 continuă să reprezintă o piedică în evaluarea stării de facto în asigurarea promovării egalității de gen în viața economică, politică și socială a femeilor și bărbaților.
- Modificările progresiste în Legea egalității de șanse între femei și bărbați, dar și într-un șir de legi conexe, care conțin unele prevederi cu potențial de avansare egalitatea de gen rămân a fi nediscutate și neadoptate de Parlament (proiectul de norme legislative privind finanțarea partidelor politice, care prevede măsuri afirmative în vederea promovării egalității de gen).
- În pofida eforturilor de combatere a traficului de ființe umane, Moldova rămâne a fi o țară de origine pentru traficul de persoane în scopul exploatarei sexuale și prin muncă. Un motiv de îngrijorare sunt și sentințele indulgente pronunțate pentru infractorii de trafic.
- A fost în continuare amânată adoptarea legislației care să reglementeze transparența proprietății mass-media, piața de publicitate și de-monopolizarea pieței mass-media. În comparație cu trimestrul precedent, nici cadrul legislativ, nici circumstanțele politice nu au înregistrat schimbări semnificative care vizează libertatea presei.

■ Soluționarea conflictului transnistrean

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

- Au avut loc două runde de negocieri în format „5+2”, desfășurate sub egida OSCE, care s-au referit în mod special la asigurarea condițiilor necesare pentru libera circulație a populației: monitorizarea și evidența fluxurilor migraționale, în special, a cetățenilor străini care ajung pe teritoriul Republicii Moldova prin regiunea transnistreană; excluderea aplicării amenzilor pentru locuitorii din Transnistria legitimați cu acte de identitate

³ Indicele libertății presei, CJI, <http://media-azi.md/ro/publicatii/indicele-libert%C4%83%C8%9Bii-presei-iulie-septembrie-2013>

străine; reabilitarea obiectelor de infrastructură; protecția ecosistemului din bazinului Nistrului; demontarea funicularului dintre orașele Rîbnița și Rezina.

- Au fost semnate decizii protocolare cu privire la: înțelegerile convenite în domeniul asigurării cu pensii și indemnizații sociale; realizarea proiectului de reabilitare a sistemului de epurare a apelor reziduale din or. Dubăsari și din or. Criuleni; libertatea circulației populației.
- Au avut loc dezbateri pe marginea impactului semnării Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC) cu UE asupra reglementării transnistrene. În cadrul conferinței „Măsurile de consolidare a încrederii în procesul de reglementare a conflictului transnistrean”, desfășurat sub egida OSCE, s-a propus ca antreprenorii transnistreni să facă parte dintr-un subgrup de lucru, alături de experții naționali și UE. Pînă la găsirea unor soluții concrete urmează ca regulile comerciale preferențiale să fi păstrate pentru întreprinderile transnistrene cel puțin în următorii doi ani.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- În cadrul lucrărilor celei de-a XX-a reuniuni a Consiliului Ministerial al OSCE a fost adoptată Declarația privind negocierile în vederea reglementării transnistrene în format “5+2”, în care au fost reiterate elementele esențiale: identificarea unei soluții cuprinzătoare, echitabile și viabile a conflictului, respectînd suveranitate și integritatea teritorială a Republicii Moldova; identificarea unui statut juridic special pentru regiunea transnistreană în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional; abținerea de la orice acțiuni unilaterale care ar putea submina securitatea în regiune; avansarea negocierilor pe toate „trei coșuri” convenționale ale agendei, inclusiv pe subiecte instituționale, politice și de securitate; promovarea măsurilor de consolidare a încrederii și securității și de a se abține de la acțiuni unilaterale care ar putea submina securitatea în regiune; continuarea acțiunilor îndreptate spre eliminarea obstacolelor în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Măsurile de consolidare a încrederii au fost însoțite de măsuri de subminare a acestora. La 5 decembrie 2013 autoritățile transnistrene au întreprins acțiuni împotriva liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol, în care predarea se face în grafia latină, cerîndu-i administrației în mod abuziv să prezinte un set de documente cu privire la activitatea instituției de învățămînt, întocmind un proces-verbal, etc. Acțiunile menționate au fost calificate de către autoritățile moldovene ca reprezentînd o revenire la exercitarea presiunilor asupra administrației liceului, corpului profesoral, elevilor și părinților acestora.

■ Creșterea bunăstării populației

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

În trimestrul patru au fost întreprinse diverse acțiuni menite să contribuie la creșterea bunăstării populației, printre care poate fi menționată elaborarea proiectului Strategiei și Planului Național de acțiuni în domeniul protecției copilului și familiei. Proiectul Strategiei a fost consultat cu copiii, care au determinat prioritățile pentru documentul dat de politici, și, totodată, și-au exprimat viziunile pentru eventualul Plan de acțiuni. Concomitent, a fost completată și modificată Legea privind regimul juridic al adopției. Începînd cu 1 ianuarie 2014, a intrat în vigoare Legea privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Au fost instituite 2 servicii noi orientate spre copii în situație de risc: serviciul de sprijin familial pentru familii cu copii, care reprezintă un serviciu oferit familiilor cu copii pentru a preveni și/sau a depăși situațiile de risc în vederea asigurării creșterii și educației copilului în mediul familial. Serviciul vizat prevede și acordarea unui ajutor bănesc sub formă de plată lunară sau unică pentru creșterea copilului și/sau încadrarea acestuia în procesul educațional. E de menționat că în proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2014 au fost prevăzute mijloace financiare pentru implementarea serviciului vizat în 17 unități administrativ-teritoriale. Al doilea serviciu este serviciul casă comunitară pentru copii în situație de risc, care reprezintă un nou serviciu social specializat, de plasament temporar, ce își propune drept scop creșterea și educarea, într-o locuință de tip familial, a copiilor privați temporar sau permanent de mediul lor familial, precum și a copiilor aflați în situație de risc. Actualmente în țară deja funcționează 3 case comunitare, care prestează servicii pentru 30 copii.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Implementarea adecvată a Strategiei și Planului Național de acțiuni în domeniul protecției copilului și familiei va conduce la dezvoltarea și eficientizarea sistemului de protecție a familiilor cu copii în situație de risc și copiilor aflați în dificultate.
- Legea privind regimul juridic al adopției prevede acțiuni menite să asigure aplicarea mai eficientă a principiului respectării interesului superior al copilului adoptabil, să optimizeze baza legală privind realizarea procedurilor de adopție de către autoritatea centrală în domeniul adopției din Republica Moldova, să asigure realizarea procedurilor de acreditare a organizațiilor străine în domeniul adopției și să armonizeze prevederile Codului de Procedură Civilă cu normele juridice ale Legii menționate.
- Legea privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți definește un șir de noțiuni principale utilizate în sistemul de protecție a copilului, revizuieste activitatea autorităților tutelare, propune abilitarea cu atribuții de autoritate tutelară a primarilor și a structurilor teritoriale de asistență socială și protecție a familiei, reglementează procedura de autosesizare și înregistrare a sesizărilor despre copiii aflați în situație de risc, termenele, specialiștii și autoritățile responsabile de emiterea dispozițiilor privind evaluarea situației copiilor, atribuirea statutului și plasamentul copiilor separați de părinți.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Puterea de cumpărare a populației rămâne a fi una foarte redusă, iar ajutoarele materiale alocate deși sunt binevenite, cuantumul acestora este foarte mic în comparație cu cheltuielile minime necesare pentru supraviețuire. Astfel că multe familii continuă să se bazeze pe remiterile de peste hotare. Conform studiului sociologic efectuat de OIM⁴, circa 1.5 milioane de oameni locuiesc în gospodării cu emigranți și depind de remiteri, căci peste 80% din veniturile acestor gospodării este reprezentat de banii primiți de peste hotare. Iar în conformitate cu rezultatele studiului efectuat de UNICEF⁵ privind efectele migrației asupra copiilor, aproximativ 155 de copii au unul sau ambii părinți plecați în străinătate (130.000 au un singur părinte; 25.000 de copii au ambii părinți în străinătate).
- Crearea serviciilor noi orientate spre copiii în situație de risc deși sunt foarte necesare și bine-venite, totuși sursele financiare disponibile pentru asigurarea acestora sunt foarte limitate și acoperă doar o parte infimă a cheltuielilor necesare pentru susținerea copiilor respectivi. Concomitent, deocamdată nu este foarte clar stabilită modalitatea de alocare a acestor mijloace care se planifică a fi administrate de către autoritățile publice locale.

■ Politici macroeconomice și macrofinanciare

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie în domeniul dat poate fi menționată aprobarea Strategiei de dezvoltare a comerțului interior pentru anii 2014 – 2020 care prevede dezvoltarea pe teritoriul Republicii Moldova a activităților de comercializare a produselor și serviciilor și vine să modifice conceptul existent al comerțului interior. Obiectivele de bază ale Strategiei vizează creșterea eficienței reglementării comerțului interior, sporirea competitivității produselor/serviciilor plasate pe piață, îmbunătățirea infrastructurii comerciale în teritoriu, în special în localitățile rurale, modernizarea formelor de distribuție și comercializare a produselor/serviciilor, asigurarea comerțului cu forță de muncă calificată în continuă perfecționare. Concomitent, a fost aprobată Hotărârea de Guvern cu referință la amendamentele propuse la Legea cu privire la energia electrică nr. 124/23.12.2009, în contextul obligațiilor asumate de Republica Moldova în calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice, menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri, precum și să simplifice procedurile de racordare la rețeaua electrică a consumatorilor casnici și non-casnici. Modificările și completările la Legea cu privire la energia electrică vin să transpună Directiva 2005/89/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructură. Transpunerea prevederilor Directivei respective prevede crearea unui cadru juridic și instituțional în vederea asigurării monitorizării permanente ce vizează acoperirea balanței dintre cerere și ofertă pe piața energiei electrice, prognozarea nivelului cererii viitoare de energie electrică și sursele de acoperire disponibile, capacitățile suplimentare planificate sau în curs de construcție, perspectivele în domeniul securității aprovizionării cu energie electrică pe 5 și 15 ani, calitatea și nivelul de întreținere a rețelelor

⁴ Studiul OIM, Impactul socio-economic al crizei economice asupra migrației și remiterilor în Republica Moldova, 2009 (eșantion reprezentativ la nivel național, 2027 persoane, perioada de colectare a datelor: 10 -28 martie, 2009)

⁵ Impactul migrației asupra realizării drepturilor copiilor și persoanelor în etate, sondaj sociologic, UNICEF Moldova / Help Age International Moldova, 2010

electrice, securitatea exploatării rețelelor electrice, proiectele de investiții, elaborate de operatorul rețelei de transport și de sistem, precum și de alte părți, privind construcția, punerea în funcțiune a noilor interconectori, precum și îndeplinirea măsurilor de acoperire a sarcinii de vârf și a deficitului în furnizarea energiei electrice în cazul indisponibilității unui sau a mai multor furnizori. Concomitent, a fost elaborată Foaia de parcurs pentru facilitarea conectării la energia electrică pentru agenții economici, indicator la care Republica Moldova a înregistrat un punctaj mic în clasamentul Doing Business al Băncii Mondiale, Republica Moldova ocupă poziția 161 din 185 de țări.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Accentul Strategiei este pus pe accesul populației atât din mediul rural, cât și din mediul urban la o infrastructură comercială modernă care să satisfacă cerințele consumatorilor. Dar cel mai important este crearea locurilor de muncă pentru populația de la sate prin intermediul rețelei comerciale – puncte de colectare a produselor agricole, de procesare a acestora (mica industrie), unități (ateliere) de prestare a serviciilor aferente comerțului. Reformarea și ajustarea cadrului legal în domeniu va contribui la crearea celor mai bune condiții de activitate a agenților economici, sporirea investițiilor și în consecință o platformă de activitate care să corespundă principiilor de transparență, concurență loială, și protecția consumatorilor. Acestea efectiv vor conduce la reducerea costurilor operaționale și, respectiv, consumatorii vor beneficia de bunuri și servicii la prețuri mai mici.
- Un element important al proiectului de lege constituie simplificarea procedurii de racordare la rețeaua energiei electrice a operatorilor rețelei de transport sau rețelei de distribuție de către potențialii solicitanți (consumatorii casnici și non-casnici). În aceste condiții, se reduce esențial, practic dublu (de la 140 la 70 de zile (împreună cu termenul de eliberare a avizului de racordare), termenul maxim de racordare pentru agenți economici la rețea electrică, dar și costurile aferente. Aceasta reformă constituie încă un pas în acțiunile complexe întreprinse în vederea îmbunătățirii climatului de afaceri și eliminării constrângerilor și creșterea competitivității economiei naționale. Modificările legislative prevăd introducerea unor termene maxime în care vor fi efectuate lucrările și sancțiuni administrative pentru persoanele cu funcție de răspundere din cadrul instituțiilor și întreprinderilor energetice care vor tergiversa procesul de conectare la rețeaua electrică.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Una dintre problemele cheie care continuă să persiste vizează carențele în ceea ce privește elaborarea și implementarea mecanismelor eficiente și adecvate pentru implementarea strategiilor și prevederilor cadrului normativ. Excepțiile de la regulă domină, iar corupția înrădăcinată practic în toate sectoarele, împiedică și mai mult dezvoltarea și aplicarea echitabilă a normelor prevăzute.
- Consolidarea capacităților și sporirea autonomiei locale, și participarea mai largă a cetățenilor la viața comunității, sunt factori care incontestabil ar contribui la dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor localităților Republicii Moldova. Totuși, una dintre problemele de bază care împiedică deseori intențiile pozitive o constituie existența unei anumite reticențe inclusiv din partea anumitor reprezentanți ai autorităților locale de a implica și a stimula participarea largă a cetățenilor la viața comunității și în particular la procesul decizional.

■ Economia de piață funcțională

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Una dintre principalele evoluții în acest domeniu a fost elaborarea și aprobarea Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității în Republica Moldova. Documentul reprezintă, în esență, un răspuns la realitățile condiționate de ZLSAC pentru mediul de afaceri, așa încât instituirea acesteia să producă un impact pozitiv asupra performanțelor economice ale țării, dar și asupra societății în ansamblu. Foaia de parcurs este o strategie de conformare la realitățile de după intrarea în vigoare a Acordului de creare a Zonei de comerț liber aprofundat și cuprinzător cu Uniunea Europeană, acord care va determina mai multe transformări de natură economică. Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității propune o serie de intervenții de politici, grupate într-o matrice, și o listă cu circa 300 de acte legislative europene ce urmează a fi transpuse pentru implementarea Acordului de Asociere și a ZLSAC. Proiectul Foii de parcurs aprobat de Guvern a fost supus dezbaterilor publice pe fiecare sector al economiei.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Conform documentului, competitivitatea urmează să fie considerată atât la nivel macro, cât și la nivel de întreprindere. Aceasta va permite piețelor locale să reziste presiunile concurențiale adiționale din partea producătorilor UE și va permite producătorilor autohtoni să găsească sau să extindă piețe noi în UE, exploatând avantajele competitive ale Moldovei. Aceasta poate deschide oportunități economice mai mari pentru agenții economici autohtoni și populație, contribuind la sporirea veniturilor acestora și stimularea eforturilor statului în continuare, precum și la diversificarea reformelor.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Printre constrângerile și problemele identificate poate fi menționat deficitul de investiții generat de eficiența joasă a instituțiilor și costurile determinate de calitatea serviciilor publice acordate agenților economici, de cadrul legal și de reglementare, disponibilitatea și competențele forței de muncă, etc. De asemenea, documentul pune accentul pe intervenții de politici care pot îmbunătăți situația pe termen scurt și mediu, țintind sectoare și subsectoare concrete.
- Continuă să persiste carențele înregistrate pe piața forței de muncă, în special ce țin de calificarea și pregătirea resurselor umane, precum și accesul limitat la finanțe, infrastructura slabă a transportului și energetică, infrastructura joasă a calității, carențe în societatea informațională, facilitarea comerțului, politica și administrarea fiscală, inovațiile și transferul tehnologic, concurența nelocală.
- Crearea unei economii competitive, care ar asigura o dezvoltare durabilă și calitativă rămâne o provocare. Asigurarea pilonilor fiabili, un sistem judiciar eficient și corect, mediu de afaceri favorabil și creșterea încrederii în instituțiile publice continuă să solicite eforturi importante și acțiuni coerente și coordonate. Neimplicarea în realizarea unor profunde transformări a generat o situație în care economia națională a acumulat dezechilibre structurale și funcționale dificil de surmontat.

■ Dezvoltarea rurală și regională

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie în domeniul dat poate fi menționată organizarea consultărilor publice pe marginea proiectului Legii cu privire la condominiu, eveniment la care au participat inclusiv experți din partea BERD care au prezentat informații cu privire la tendințele și practica europeană, precum și propunerile experților internaționali, în acest context, pentru țara noastră. Întru îndeplinirea acțiunii nr.1 a Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității la infrastructura socială, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. nr. 599 din 13 august 2013, în perioada 31 octombrie – 14 noiembrie 2013, au fost organizate seminare tematice cu arhitecți proiectanți și verficatori de proiecte, arhitecții - șefi ai raioanelor, orașelor și municipiilor țării, la care au fost examinate modalitățile de soluționare a problemelor ce țin de asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la obiectele de menire social-culturală existente. E de menționat că circa 70 la sută din instituțiile publice și clădirile de menire socială din țară nu dispun de rampe de acces pentru a asigura accesul persoanelor cu dizabilități. A fost elaborată o nouă foaie de parcurs pentru anul 2014 în vederea dezvoltării unui cadru de planificare integrat privind amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională. A fost elaborat proiectul Programelor Regionale Sectoriale în domeniile Eficiența Energetică a Clădirilor Publice și Managementul Deșeurilor Solide în Regiunile de Dezvoltare Nord, Centru și Sud.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Proiectul Programelor Regionale Sectoriale în domeniile Eficiența Energetică a Clădirilor Publice și Managementul Deșeurilor Solide va contribui la realizarea la nivel regional a obiectivului național stabilit în Programul Național pentru Eficiență Energetică 2010-2020 și în Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2013-2015. În vederea atingerii prezentului obiectiv a fost elaborat un Plan de Acțiuni ca parte componentă a prezentului document, în baza căruia vor fi identificate clădirile prioritare pentru renovare. În același timp, detalierea planificării până la nivel de raion va oferi informații pentru Programele locale de eficiență energetică care trebuie să fie elaborate de către autoritățile publice locale.
- Obținerea finanțărilor externe necesare pentru reabilitarea infrastructurii de acces pentru persoanele cu dizabilități va avea un impact pozitiv asupra incluziunii sociale a acestora și facilitarea accesului acestora în instituțiile publice.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Deocamdată sunt foarte puțin diversificate sursele energetice și alternative realizabile în termen restrâns pentru actualul furnizor de bază; singura alternativă fiind construcția conductei de gaz Iași-Ungheni cu potențialul prelungirii acesteia (Ungheni-Chișinău), proces care necesită timp și identificare de mijloace financiare adiționale.
- Resursele locale rămân a fi limitate, iar diferențele de dezvoltare economică și socială între regiunile țării sunt importante. Concomitent, autoritățile publice dispun de capacități instituționale insuficiente și corespunzător au o experiență redusă în implementarea proiectelor regionale și parteneriatelor intercomunitare.

■ Politica socială și de ocupare a forței de muncă

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Pe parcursul trimestrului patru, au fost întreprinse un șir de eforturi în domeniul dat. Printre evoluțiile cheie poate fi menționată aprobarea Planului național de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă pentru anul 2014. Documentul a fost elaborat în temeiul Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015. Scopul Planului este soluționarea problemelor pieței forței de muncă prin realizarea acțiunilor prioritare pe piața muncii, identificate în baza analizelor periodice privind situația pe piața muncii și propunerile parvenite de la autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu, în corespundere cu resursele financiare și umane disponibile. Planul de acțiuni aprobat de către Guvern este structurat în corespundere cu liniile directoare specifice pentru ocuparea forței de muncă stipulate în Strategia națională și include 11 Obiective de bază. Concomitent, au fost inițiate negocieri pentru semnarea unui Acord în domeniul asigurărilor sociale cu Italia.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Implementarea Planului național de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă va permite soluționarea anumitor probleme cu care se confruntă piața forței de muncă și va reduce discrepanțele înregistrate.
- Semnarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale cu Italia va permite beneficiarilor să se bucure de următoarele tipuri de prestații: pensii pentru limită de vârstă, pensii de invaliditate cauzată de boli obișnuite, pensii și indemnizații de invaliditate în urma accidentelor de muncă sau cauzată de boli profesionale, pensii de urmaș.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Situația pe piața muncii nu a înregistrat schimbări semnificative, iar insuficiența locurilor de muncă continuă să persiste. Cel mai acut fiind resimțită în cazul localităților rurale, unde oportunitățile de angajare sunt limitate. În consecință, apar factori puternici de stimulare a migrației forței de muncă, care favorizează exportul de inteligență.

■ Relații comerciale

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

În trimestrul patru, domeniul analizat a înregistrat evoluții semnificative ca urmare a parafării Acordului de Asociere, care de asemenea prevede instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundată și Comprehensivă cu UE. Semnarea Acordului este preconizată până la finele lui august 2014, iar după procedurile de ratificare, acesta va intra în vigoare. Odată cu crearea zonei de liber schimb, producătorii moldoveni vor avea acces nelimitat la piața comunitară. Totuși, doar produsele autohtone care vor corespunde standardelor europene vor putea fi comercializate în UE. Totodată, obligațiunea îndeplinirii condițiilor sanitare și fitosanitare, va influența costul de producție, fapt ce poate diminua atractivitatea și competitivitatea produselor locale. Pentru minimizarea riscurilor legate de competitivitatea scăzută a produselor autohtone în comparație cu cele europene, au fost prevăzute perioade de tranziție la importul de anumite grupuri de produse europene.

În condițiile restricționării importului de vinuri de către Federația Rusă, UE a modificat condițiile Preferențelor Comerciale Autonome, în semn de solidaritate, eliminând cotele existente la importurile de producție vinicolă moldovenească pe piața europeană. În contextul vizitei de la Chișinău a Secretarului de Stat al SUA, John Kerry, a fost

lansat brandul „Vinurile Moldovei”. În continuare, partea rusă păstrează interdicțiile la importurile de băuturi alcoolice moldovenești. Nici după vizita de evaluare realizată de către oficialii ruși nu a fost stabilit planul de acțiuni privind revenirea producției alcoolice moldovenești pe piața rusească. Printre evoluțiile pozitive în trimestrul patru se numără și decizia UE de a introduce Republica Moldova în lista țărilor care pot comercializa ouă procesate pe piața europeană. În aceeași perioadă, MIEPO a inițiat procedura de colectare a propunerilor de proiecte pentru anul 2014, în cadrul programului “Promovarea exportului și atragerea investițiilor”. În vederea stimulării activității de export, în perioada 22-23 octombrie, a avut loc primul For al Exportatorilor din Moldova, organizat de Ministerul Economiei și MIEPO.

Tot în perioada monitorizată, a fost prezentat proiectul de hotărâre al Guvernului cu privire Statutul MIEPO.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- În urma instituirii ZLSAC va avea loc anularea reciprocă a tarifelor vamale și a altor restricții pentru comerțul dintre UE și Republica Moldova. Aceasta va stimula și diversifica comerțul extern al țării, facilitând accesul businessului moldovenesc la tehnologiile moderne utilizate în UE.⁶
- Datorită modificării Preferințelor Comerciale Autonome, producția vinicolă moldovenească poate fi exportată fără restricții cantitative pe piața comunitară, începând cu 1 ianuarie 2014. Pe lângă aceasta, sprijinul oferit de UE, prin instituțiile sale financiare, constă în creditarea proiectelor de modernizare și dotare tehnică a capacităților de producere, la o rată de maxim 7%. De asemenea, prin intermediul Băncii Europene de Investiții, producătorii autohtoni au primit acces la finanțare pentru a procura utilajele necesare în leasing.
- Lansarea brandului național „Vinurile Moldovei” are menirea să îmbunătățească imaginea țării și ca și producător de vinuri calitative, având drept obiective consolidarea prezenței pe piețele tradiționale, precum și obținerea accesului pe piețele internaționale.
- Prin proiectul de hotărâre a Guvernului se propune reformarea MIEPO prin revizuirea sarcinilor și modului de operare a acesteia, transformarea ei în una dinamică, după modelul organizațiilor similare din țările UE.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Pe termen scurt, ZLSAC implică riscuri pentru economia națională, asociate cu sporirea presiunilor concurențiale asupra producătorilor autohtoni, în special în sectorul agro-industrial.⁷ Astfel, potrivit estimărilor Expert-Grup, costurile de producție în sectorul agricol s-ar putea majora cu 8%, ca urmare a necesității de a satisface standardele sanitare și fitosanitare europene. Totodată, întregul sector agro-alimentar riscă să se comprime cu 3%, cauzând relocarea forței muncă din acest sector.⁸
- Deși în Preferințele Comerciale Autonome erau prevăzute cote la importurile de vinuri moldovenești, acestea nu erau îndeplinite în totalitate. Prin urmare, liberalizarea pieții europene pentru producția vinicolă locală are mai mult o semnificație simbolică. În termeni reali, majorarea exporturilor poate avea loc prin acțiuni combinate, ce prevăd îmbunătățirea calității vinului, reducerea prețului de producție și promovarea eficientă a produsului pe piață.
- Din cauza restricțiilor instituite de autoritățile ruse, industria vinicolă autohtonă a înregistrat pierderi în valoare de circa 20 milioane dolari. Evident, blocarea exporturilor de vinuri în Rusia va crea dificultăți financiare pentru producătorii orientați spre piețele CSI, dar și va îngusta cota pe piața rusească deținută de producția vinicolă autohtonă.

■ Serviciul vamal

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

⁶ Expert-Grup, Radiografia anului economic 2013 și așteptări pentru 2014, <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/901-radiografia-anului-economic-2013-%C8%99i-a-%C8%99tept%C4%83ri-pentru-2014&category=7>

⁷ Idem.

⁸ Expert-Grup, QUO VADIS MOLDOVA: INTEGRAREA EUROPEANĂ, INTEGRAREA EUROASIATICĂ SAU STATUS QUO?, <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/849-quo-vadis-moldova-integrarea-european%C4%83-integrarea-euroasiatic%C4%83-sau-status-quo?&category=7>

Evoluțiile din trimestrul 4 s-au referit introducerea unor măsuri noi în vederea simplificării procedurilor vamale. A fost lansată procedura de vămuire electronică a mărfurilor la export, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 904 din 13 noiembrie 2013. Prin urmare, agenții economici, precum și brokerii vamali, vor putea completa și depune declarațiile vamale electronice în baza unei semnături digitale. Unități din cadrul Serviciului Vamal au primit certificarea ISO 9001:2008 în domeniul sistemului de management al calității. Serviciul Vamal a propus o serie de modificări la Legea nr. 1380-XIII din 20 noiembrie 1997 cu privire la tariful, care urmăresc aplicarea uniformă a metodelor de determinare a valorii mărfurilor în vamă, facilitarea stabilirii valorii mărfurilor de export, dar și măsuri pentru prevenirea corupției. Pentru a informa agenții economice cu privire la aspectele de evaluare a mărfurilor a fost elaborat Ghidul valorii în vamă. Alți trei agenți economici au primit accesul la un regim simplificat de vămuire, în corespundere cu criteriilor stabilite în Regulamentul privind procedurile simplificate aprobat de către Serviciul Vamal la 10 decembrie 2012.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Semnătura digitală este un element indispensabil al vămuirii electronice, prevăzută în conformitate cu noua procedură de vămuire electronică a mărfurilor la export. Noua procedură nu doar facilitează enorm procesul de vămuire, dar și se înscrie în măsurile de combatere a corupției și reducere a birocrăției. Prin urmare, întregul proces va putea fi monitorizat și supravegheat, totodată, fiind reduse cheltuielile financiare și timpul necesar pentru efectuarea vămuirii. Procedura electronică de vămuire mai prevede automatizarea controlului veterinar și fitosanitar. Astfel, controlul actelor permissive (certIFICATE, autorizații) va fi efectuat în mod electronic. Se estimează că ponderea declarațiilor vamale electronice va crește gradual, astfel ca în 2014, circa 30% din declarații vor fi depuse electronic. În prezent, procedura electronică nu este obligatorie, iar agentul economic poate depune declarația în format electronic, fie pe hârtie.
- Certificatul privind standardul internațional ISO 9001:2008 a fost acordat ca urmare a implementării Sistemului de Management al Calității, în urma evaluărilor realizate de către experții UE. Deocamdată sistemul de calitate în corespundere cu standardul internațional ISO 9001:2008 a fost pilotat în cadrul Biroului vamal Ungheni și a Aparatului Central al Serviciului Vamal. În 2014, Serviciul Vamal planifică să certifice celelalte șase Birouri Vamale.
- Amendamentele la Legea nr. 1380-XIII din 20 noiembrie 1997 cu privire la tariful vamal au fost operate prin adoptarea Legii nr. 275 din 15.11.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Prin urmare, cerințele organului vamal privind valoarea în vamă vor putea fi cunoscute cu exactitate de către agenții economici, care vor putea ridica marfa chiar și în cazul amânării determinării definitive a valorii în vamă, cu condiția depunerii unei garanții. Totodată, sunt prevăzute pârghii pentru verificarea corectitudinii prețului anunțat de declarant de către organul vamal, ceea ce va preveni tentativele de subevaluare a mărfurilor. Mai mult, sunt prevăzute restricții la angajarea în organele vamale, în vederea excluderii situațiilor de conflict de interese și anticipării cazurilor de corupție.
- Printre beneficiile regimului simplificat de vămuire se numără: accesul la culoarul verde de control, cu excluderea controlului vamal fizic și documentar; traversarea în regim prioritar a frontierei; vămuirea în orice post vamal, inclusiv în zile de odihnă; și, beneficierea de consultări din partea organului vamal. Până în prezent, 60 de agenți economici au fost incluși în lista entităților cu acces la regimul simplificat de vămuire.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Reformarea sectorului vamal prevede simplificarea procedurilor și introducerea unor măsuri pentru reducerea incidenței corupției în activitatea organelor vamale. Totuși, imaginea Serviciului Vamal rămâne a fi nefavorabilă în rândul cetățenilor. Aceasta rezultă din percepția generală a populației privind gradul înalt de corupție în cadrul organelor vamale, iar mai recent, și din cauza compromiterii integrității unor funcționari aparținând Serviciului Vamal.

■ Standardele, reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității (domenii armonizate)

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJOR

În perioada monitorizată, Întreprinderea de Stat „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare” (CMAC) a început să activeze în mod deplin. La Chișinău a avut loc reuniunea anuală a Subcomitetului pentru Comerț și Investiții RM-UE, la care au fost discutate subiecte ce țin de standardizare și infrastructura calității și altele. De asemenea, în cadrul

reuniunii a fost anunțată inițierea proiectului de twinning "Consolidarea sectorului de metrologie și standardizare în conformitate cu cele mai bune practici din statele UE", preconizat pentru 2014.

Pe durata trimestrului patru, au avut loc instruirii pentru autoritățile din cadrul MOLDAC în domeniul implementării reglementărilor tehnice în conformitate cu legislația europeană desfășurate în proiecte twinning ale UE. Centrul Național de Acreditare (MOLDAC) și Institutul Național de Standardizare au stabilit un parteneriat de colaborare, în scopul dezvoltării Sistemului Național de acreditare și evaluare a conformității, precum și a Sistemului Național de Standardizare, precum și alinierii la practicile europene. MOLDAC a depus cererea la Cooperarea Europeană pentru Acreditare (EA) de a deveni semnatar al Acordului de Recunoaștere Multilateral – EA MLA.

În aceeași perioadă, Agenția pentru Protecția Consumatorilor a desfășurat în continuare acțiuni de informare a consumatorilor și agenților economici. Managerii Agenției au participat la un curs de instruire pe tematica "De la control la conformare - Practica cea mai bună în management", realizat în cadrul un proiect twinning al UE.

În altă ordine de idei, au fost prezentate spre consultări publice proiectele de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Reglementării tehnice a cerințelor privind aparate de cântărit neautomate, precum și privind aprobarea unităților de măsură legale.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- CMAC are un rol important în sistemul național de infrastructură a calității. Printre responsabilitățile instituției se numără serviciile de etalonare, verificare metrologică, încercări de laborator în domeniul produselor alimentare, încercări de produse industriale, încercări a materialelor de construcții pentru drumuri, certificare de produse și sisteme de management. În urma reformei sistemului de infrastructură a calității, instituțiile cu funcții de reglementare au fost transformate în instituții publice, cu finanțare de la bugetul de stat. Totodată, prestarea de servicii contra plată a fost delegată CMAC, în vederea evitării conflictului de interese și asigurării unei concurențe loiale.
- Acordul de Recunoaștere Multilateral – EA MLA reprezintă un acord la nivel european, prin care părțile semnatare își recunosc reciproc acreditările acordate și rapoartele/certIFICATELE emise de către entitățile acreditate de către acestea. Acordul cuprinde diverse domenii și prevede evaluarea reciprocă periodică. Acreditările acordate de semnatarul IAF-MLA sunt recunoscute la nivel mondial pe baza programelor echivalente de acreditare, ceea ce ar permite reducerea costurilor pentru acreditări adiționale, dar și consolidează încrederea în infrastructura calității din partea consumatorilor și agenților economici.
- Acțiunile de informare desfășurate de Agenția pentru Protecția Consumatorilor au drept scop capacitatea decizională a consumatorilor prin informarea cu privire la drepturile și obligațiile lor. Totodată, mediul de afaceri este informat în privința conformării la cerințele impuse de legislația în vigoare.
- Instruirile desfășurate în cadrul proiectului twinning s-a axat pe trecerea de la sistemul vechi de supraveghere a pieței, bazat pe controale, la unul nou bazat pe conformarea agenților economici și capacitatea decizională a consumatorilor.
- Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea reglementării tehnice prevede armonizarea cadrului normativ național cu prevederile Directivei 2009/23/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind aparatele de cântărire neautomate. Această reglementare ca scop protejarea populației împotriva rezultatelor incorecte ale operațiunilor de cântărire efectuate cu ajutorul aparatelor de cântărire neautomate, în domenii de interes public (magazine, spitale etc.). Mai mult ca atât, prevederile acesteia vizează reducerea barierele în calea comerțului în baza unei modalități mai simple de evaluare a conformității.
- Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea unităților de măsură legale armonizarea cadrului normativ și pentru transpunerea prevederilor Directivei 80/181/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1979 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la unitățile de măsură, modificată prin Directiva 2009/3/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie. Astfel, va fi optimizat cadrul de reglementare existent, totodată, fiind completat cadrul normativ în acest domeniu. Or, în prezent, în cadrul normativ național nu există reglementări privind unitățile de măsură legale - mărimile, unitățile și definițiile lor (folosite în scopuri economice, sănătății publice, de siguranță publică sau în scopuri administrative).

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Campaniile de informare a consumatorilor desfășurate de Agenția pentru Protecția Consumatorilor trebuie să fie mai active, vizând inclusiv populația din teritoriu. În lanțul infrastructurii calității, rolul consumatorilor este

foarte redus, aceștia mizând în continuare pe activitățile de control al calității desfășurate de autoritățile responsabile.

■ Eliminarea restricțiilor și optimizarea administrării (domeniile nearmonizate)

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Pe parcursul trimestrului patru, au avut loc întruniri periodice a Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător la care au fost expuse spre dezbateri acte normative și legislative, precum și analize de impact ale acestor acte în diverse domenii care vizează direct sau indirect activitatea de întreprinzător (procedurile vamale, standardele produselor etc.). Vizibilitatea Centrelor de notificare și informare ale OMC, create în baza HG nr. 560 din 1.08.2012, a fost redusă în continuare. În contextul parafării și viitoarei semnări a Acordului de Asociere, care cuprinde și ZLSAC, centrele date trebuie să devină un suport informațional important. Așadar, Ministerul Economiei urmează să resusciteze activitatea centrelor (în termeni de vizibilitate, transparență) atât în vederea îndeplinirii atribuțiilor legate de OMC, precum și a funcțiilor prevăzute odată cu crearea ZLSAC.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Grupul reunește în discuții principalii actori în domeniul antreprenorial, cu scopul îmbunătățirii politicilor de stat realizate în domeniu, în baza unor consultări pe verticală.
- În total trebuie să funcționeze 5 Centre de notificare ale OMC, dintre care 2 în cadrul Ministerului Economiei și câte unul la MAIA, Ministerul Finanțelor și Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. Printre atribuțiile Centrelor se numără notificarea secretariatului OMC și a țărilor partenere despre anumite reglementări cu incidență asupra comerțului exterior pe care le aplică Republica Moldova. De asemenea, acestea trebuie să asigure comunicarea cu statele partenere și cu secretariatul OMC, pentru a prelua schimbările operate de țările partenere în domeniul reglementărilor cu privire la comerțul exterior. Funcțiile centrelor vor fi suplinite cu atribuții legate de informarea și notificarea pe marginea zonei de liber schimb cu UE.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Deși agenda întrunirilor Grupului de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător este disponibilă publicului larg pe pagina electronică a Ministerului Economiei, este dificil de evaluat impactul activității, nivelul și calitatea participării membrilor acestui grup, precum și gradul de relaționare cu societatea civilă. În continuare, se recomandă introducerea unor criterii clare prin care să poate fi evaluată eficiența respectivei platforme de relaționare între autorități și întreprinzători.
- În trimestrul patru, se atestă în continuare o vizibilitate redusă a activității centrelor de notificare și informare ale OMC. Este dificil de identificat datele de contact ale persoanelor ce coordonează în cadrul centrelor respective, deși nominalizarea și instruirea acestora urma să aibă loc până la finele anului 2012, potrivit Raportului cu privire la realizarea Planului de Acțiuni privind eliminarea barierelor netarifare în calea comerțului aprobat prin HG nr. 824 din 07.11.2011. Caracterul amorf al centrelor poate fi determinat de dificultatea identificării datelor de contact ale persoanelor din cadrul centrelor pe pagina-web ale instituțiilor vizate. De fapt, datele de contact și numele persoanelor responsabile pentru activitatea Centrelor din cadrul ME, cât și din alte instituții, trebuie să fie accesibile pentru public. Amintim că rolul centrelor nu se rezumă doar la notificarea OMC, dar și la furnizarea informației către publicul interesat (inclusiv exportatori). Astfel, ME urmează să realizeze pe deplin HG și să asigure centrelor un grad suficient de vizibilitate, din care decurge nemijlocit eficiența și utilitatea acestora pentru agenții economici din țară. Această sarcină este imperativă în contextul instituirii ZLSAC, când centrele vor căpăta atribuții de informare și notificare pe marginea acordului de liber schimb cu UE.

■ Aspecte sanitare și fitosanitare

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

În perioada analizată, autoritățile naționale au desfășurat, fie au fost antrenate, într-o serie de activități ce țin de politicile sanitare și fitosanitare, desfășurate cu asistența externă a UE (TAIEX), fie cu cea oferită de partenerii externi de dezvoltare.

În cadrul vizitei reprezentanților Asociației de Investigație a Industriei Alimentare din Spania (AINIA), a fost stabilit un plan de activități pentru colaborarea în domeniul siguranței alimentelor, între Republica Moldova și Spania. În acest sens, a fost analizat proiectul comun cu privire "Crearea Laboratorului Central de Referință", lansat anterior în Republica Moldova. În altă ordine de idei, specialiștii din cadrul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (ANSA) au participat la ședințe de instruire cu privire la funcționarea sistemului TRACES, care permite centralizarea documentelor veterinare pentru producția destinată importului și exportului către și dinspre UE. Inspectorii ANSA au participat la seminarul "Utilizarea și depozitarea sigură a produselor de uz fitosanitar", organizat în cadrul proiectului twinning al UE „Suport pentru Republica Moldova în domeniul normelor și standardelor privind siguranța alimentară pentru produsele de origine vegetală”. Alte proiecte twinning, au inclus oferirea de consultanță și asistență din partea experților europeni în domeniul depozitării și păstrării producției, precum și cursuri de instruire a personalului ANSA în vederea obținerii ulterioare a certificatului de standard ISO 17020.

În adresa colaboratorilor ANSA au fost lansate acuzații de corupție de către membri ai Parlamentului RM, pe marginea cazului de intoxicație în masă, înregistrat în trimestrul 3. În aceeași perioadă, autoritățile responsabile de siguranța alimentelor din țară au beneficiat de asistența tehnică a UE (TAIEX). Atât MAIA, ANSA, cât și producătorii autohtoni de carne de pasăre, au făcut cunoștință cu rigorile UE în domeniul producției cărnii de pasăre. De asemenea, experții europeni au vizitat unitățile de creștere a păsărilor destinate producerii de carne (ferme de creștere), precum și unitățile de producere a cărnii de pasăre (abatoare). În cadrul programului TAIEX, ANSA a primit asistență din partea unui grup de experți europeni în domeniul exportului produselor de acvacultură. Experții europeni au efectuat vizite la câteva unități de producere și/sau procesare din domeniul acvaculturii, aflate în supravegherea sanitar-veterinară a ANSA, precum și o vizită la Centrul Republican de Diagnostică Veterinară (CRDV). Activități cu participarea experților europeni au avut loc în cadrul proiectului „International Consultant on meat classification of carcass”, care prevede în principal identificarea posibilităților de implementare a Regulamentelor Europene nr. 1234 și nr.1249 și definirea unui sistem de clasificare a carcaselor aplicabil pentru Republica Moldova. Altă misiune în cadrul TAIEX, s-a focusat pe oferirea de consultanță și suport la implementarea prevederilor legislative în domeniul protecției puilor destinați producției de carne, în conformitate cu cerințele UE.

Responsabilii din cadrul celor 16 posturi de control sanitar-veterinar și fitosanitar din subordinea ANSA, situate la punctele de control vamal la frontieră și în interior, au prezentat rapoartele de activitate.

A fost elaborat ghidul de bune practici în domeniul siguranței alimentelor, realizat în cadrul proiectului "Agricultura Competitivă în Moldova (MAC-P)", sprijinit financiar de partenerii externi de dezvoltare. Tot în această perioadă, a fost adoptată Legea nr. 249 din 24.10.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative ce prevede modificări la Legea nr 113 din 18 mai 2012 cu privire la stabilirea principiilor și a cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor. De asemenea, a fost publicat proiectul de hotărâre a Guvernului pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 221 din 16 martie 2009 cu privire la aprobarea Regulilor privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare. Inițierea negocierilor privind deschiderea reprezentanței Organizației pentru Agricultură și Alimentație a Națiunilor Unite (FAO) la Chișinău a fost aprobată de executiv pe 13 noiembrie. În aceeași perioadă, au fost desfășurate o serie de seminare de instruire a inspectorilor ANSA din teritoriu în privința tehnicilor de control, și de informare a agenților economici privind siguranța alimentelor și consumul public.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTRERINSE

- Folosirea sistemului TRACES de către unitățile din cadrul ANSA oferă accesul la baza de date online a UE ce monitorizează circulația mărfurilor și produselor de origine animalieră. Cu ajutorul acestui sistem, ANSA poate certifica prin internet produsele exportate, dar și să urmărească online notificările venite de la UE privind producția supusă controlului sanitar-veterinar și fitosanitar, destinată Republicii Moldova.
- În cadrul seminarului "Utilizarea și depozitarea sigură a produselor de uz fitosanitar", au fost abordate reglementările UE cu privire la depozitarea produselor de uz fitosanitar. Cazul Lituaniei a fost folosit pentru a prezenta modul de funcționare a controlului și trasabilității produselor de uz fitosanitar ilegale și contrafăcute.

- Asistența tehnică în domeniul producerii cărnii de pasăre, acordată de UE în 2013 va fi continuată în 2014. Aceasta va fi direcționată spre domenii strategice pentru care autoritățile naționale dispun de planuri de monitorizare a reziduurilor ce corespund cu cerințele europene.
- Proiectul „International Consultant on meat classification of carcass” se axează pe implementarea Regulamentelor UE nr. 1234 și nr. 1249 în Republica Moldova, care vizează exportul de carne autohtonă pe piața europeană. Astfel, Regulamentul nr. 1249 impune clasificarea carcaselor de animale conform clasificării europene SEUROP, precum și gradului de acoperire cu grăsime. În timp ce Regulamentul nr. 1234 stabilește principiile de organizare comună a piețelor agricole și prevede metode de prezentare, identificare și clasificare a carcaselor. Astfel, toți deținătorii de abatoare, care sacrifică mai mult de 20 de bovine, ovine și mai mult de 60 de porcine pe săptămână, vor fi obligați să efectueze clasificarea animalelor sacrificate, indiferent de faptul că producția este destinată exportului sau comercializării în țară. ANSA va fi unica autoritate de control, fiind responsabilă pentru implementarea sistemului de clasificare a carcaselor. Până în prezent a fost elaborat un proiect de lege care prevede clasificarea carcaselor conform gradului de acoperire cu grăsime și conform SEUROP ce ține de parametrii fizici ai carcaselor.
- Certificatul ISO 17020 va permite recunoașterea internațională a instituțiilor naționale în domeniul siguranței alimentare. Totodată, îndeplinirea cerințelor europene la nivelul standardelor ISO 17020 va contribui la consolidarea calității producției autohtone, ce influența pozitiv potențialul de export, asigurând condiții mai bune pentru sănătatea populației.
- Ghidul de bune practici în domeniul siguranței alimentelor este destinat inspectorilor ANSA, precum și operatorilor din sectorul alimentar. Ghidul ilustrează modalitatea de efectuare a controlului oficial al unităților din domeniul alimentar și prezintă regulile de comportament ce trebuie respectate de către agenții economici din această sferă. De asemenea, acesta include bunele practici și principiile de igienă privind organizarea și desfășurarea activităților de prelevare, transportare, păstrare, depozitare a probelor de alimente.
- Modificările la Legea nr. 113 din 18 mai 2012 se referă la articolul 18 și prevăd că ANSA este trecută în subordinea Guvernului. De asemenea, executivul este obligat ca în decurs de 2 luni să-și ajusteze actele normative în concordanță cu prevederile legii privind siguranța alimentelor, precum și să vină cu propuneri către legislativ privind ajustarea cadrului legal.
- Modificările și completarea la Hotărârea Guvernului nr. 221 din 16 martie 2009 cu privire la aprobarea Regulilor privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare prevăd armonizarea actului normativ național la completările efectuate în actul comunitar de bază prin Regulamentul (UE) nr. 365/2010 al Comisiei din 28 aprilie 2010. Modificările vor permite agenților economici din sectorul alimentar să respecte întocmai Regulile generale de igienă și Regulile speciale de igienă. De asemenea, se prevede actualizarea criteriilor microbiologice pentru produsele alimentare, ceea ce va contribui la eficientizarea supravegherii siguranței alimentare.
- Instituirea reprezentanței FAO va contribui la extinderea activităților și eficientizarea colaborării cu autoritățile naționale, în domeniile agriculturii și dezvoltării rurale.
- La seminarele de instruire organizate de ANSA au participat 118 de inspectori ANSA din teritoriu și 40 de agenți economici din domeniul alimentar. Informația oferită inspectorilor a vizat organizarea și efectuarea prelevărilor, transportării, păstrării/depozitării probelor de alimente, precum și tehnicile de control al produselor și de prevenire a toxiinfecțiilor. Informația distribuită agenților economici a cuprins regulile de respectare și asigurare a siguranței alimentare în activitatea de deservire a populației, inclusiv recomandări ce decurg din Ghidul de bună practică și igienă.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Vizibilitatea redusă a ANSA, precum și lipsa unor rezultate majore în activitatea acestei instituții, în special pe cazuri de rezonanță, ridică semne de întrebare cu privire la eficiența activității ANSA. În continuare, încrederea populației în sistemul național de siguranță a produselor alimentar este scăzută. În lipsa unei reacții adecvate din partea organelor de combatere a corupției, antrenarea ANSA în disputele dintre diverși actori politici creează premise pentru politizarea eventuală a instituției și duce la deteriorarea imaginii sale.
- Vizitele experților europeni la unitățile de producție din diverse domenii (exemplul cărnii de pasăre) nu sunt însoțite de note de evaluare, accesibile pentru mass-media și publicul larg, cu scopul elucidării nivelului de pregătire și a dificultăților cu care se confruntă autoritățile, precum și producătorii autohtoni, în procesul de conformare cu cerințele europene.

- Pe lângă asistența tehnică UE oferită autorităților prin intermediul programului TAIEX, trebuie sprijinite în continuare activitățile ce vizează în mod nemijlocit atât informarea, cât și instruirea producătorilor, în domenii ca: eficientizarea managementului producției, conformarea cu standardele europene etc.. Mai mult, activitățile desfășurate prin intermediul TAIEX și Twinning trebuie să combine acordarea de consultanță și expertiză cu asistență mai concretă, ce ar avea impact direct asupra sectorului de producție (acordare de tehnică, asistență financiară pentru ajustarea la cerințele de producție europene etc.).
- Controlul sanitar-veterinar și fitosanitar la frontieră reprezintă un element important pentru a dispune de un sistem național de siguranță a alimentelor robust. Prin urmare, ANSA urmează să garanteze instituirea posturilor sale la punctele vamale și funcționarea lor eficientă. Or, cazul de intoxicare în masă din trimestrul 3 a scos în evidență anumite deficiențe existente în asigurarea controlului adecvat a produselor alimentare la punctele vamale.

■ Dreptul de stabilire și dreptul societăților

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie poate fi menționată aprobarea Planului Național de armonizare a legislației pentru anul 2014 pentru a asigura aplicarea angajamentelor Guvernului de armonizare graduală a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. În baza acestui plan, urmează să fie asigurată transpunerea a 83 de acte ale Uniunii Europene. Măsurile legislative naționale, care vor realiza transpunerea, includ 58 de proiecte, dintre care 16 legi, 31 de hotărâri de Guvern și 11 acte departamentale. Peste 40 sunt propuneri de acte noi, iar 15 urmează să fie acte de modificare. Proiectul a fost coordonat cu toate autoritățile publice interesate și include domenii importante: standardizarea, societăți comerciale, contabilitate și audit, servicii financiare, agricultură, proprietate intelectuală, sănătate și securitate în muncă, protecția mediului înconjurător, concurență, transport aerian, energie, securitate și justiție. Totodată, Ministerul Justiției a elaborat un nou proiect de lege care prevede o procedură specială, simplificată pentru armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene. Documentul urmează să fie aprobat de Cabinetul de miniștri. Concomitent, Guvernul a aprobat de principiu Proiectul pentru modificarea și completarea Legii nr.171 din 11 iulie 2012 privind piața de capital. Inițiativa a fost elaborată în colaborare cu experții de la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Planul Național de Armonizare a Legislației pentru anul 2014 vine să propună o structurare pentru agenda Guvernului în privința priorităților de armonizare legislativă.
- Inițiativa va institui, în primul rând, o protecție mai bună a investitorilor în cele mai mari întreprinderi din Republica Moldova. Scopul principal al acestui amendament este de a impune un control mai strict asupra modului în care se păstrează înregistrările privind acționariatul din Societățile pe Acțiuni din țara noastră. Modificările au fost formulate în urma atacurilor de tip raider ce au avut loc regulat timp de peste zece ani în Moldova, dar care au intrat în vizorul public începând cu anul 2011 odată cu atacul asupra unor investitori străini. Registratorii independenți, agenți economici care desfășoară această activitate de întreprinzător, vor fi obligați să raporteze CNPF schimbările de acționariat din entitățile de interes public. Astfel, „atacurile raider” care se rezumă, de fapt, la schimbarea peste noapte a proprietarilor pachetelor de acțiuni din anumite companii, vor fi mult mai complicate să fie realizate cu o simplă decizie de judecată. Drept urmare, va crește gradul de protecție al investițiilor în companiile înregistrate în Republica Moldova. Prevederile vor intra în vigoare după ce vor fi aprobate de Parlament.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Carențele înregistrate în cazul asigurării unei competitivități sănătoase în mediul antreprenorial continuă să persiste, piața fiind caracterizată prin incertitudine și costuri de tranzacție înalte. Moldova ocupă locul 83 din 185 economii conform raportului privind Doing Business’ și locul 87 din 144 economii conform Raportului privind Competitivitatea Globală. Companiile continuă să se confrunte cu bariere importante în activitatea lor, începând de la obținerea licențelor pentru anumite tipuri de activități, importul produselor, accesul și obținerea surselor financiare ieftine și mediu concurențial deficient. Totuși, în acest sens sunt întreprinse acțiuni menite să diminueze și să înlăture aceste carențe, dar implementarea lor necesită timp și eforturi importante din partea tuturor părților interesate.

- Moldova continuă să întâmpine dificultăți în atragerea ISD în economie, mai ales din cauza unor factori importanți (instabilitate politică, climat investițional necorespunzător, risc de țară ridicat, legislație imperfectă, bursă de valori subdezvoltată, infrastructură deficitară), precum și unor obstacole mai specifice cum ar fi nivelul ridicat al corupției, practic la toate nivelurile. Deficiențele de pe piața forței de muncă se adaugă la aceste constrângeri și ar putea afecta atractivitatea investițională pe termen lung. Mai mult, pe plan internațional Moldova este percepută ca o țară cu un nivel foarte ridicat de risc, deși nivelul de protecție a investițiilor a cunoscut unele îmbunătățiri comparativ cu perioada anterioară.

■ Serviciile

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJOR

În trimestrul 4, unul din cele mai dinamice sectoare de servicii rămâne a fi cel electronic. Prin urmare, a fost instituit serviciul electronic guvernamental de autentificare și control al accesului în sistemul informațional (MPass). „Semnătura Mobilă” a devenit accesibilă pe bază de gratuitate. De asemenea, executivul a aprobat proiectul de lege cu privire la semnătura electronică și documentul electronic. În altă ordine de idei, parafarea Acordului de Asociere și constituirea ZLSAC ridică întrebarea ce ține de liberalizarea sectoarelor de servicii, inclusiv cele în care statul deține monopolul.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Serviciul MPass va oferi cetățenilor posibilitatea să se autentifice online în momentul accesării serviciilor electronice publice. Totodată, aplicarea sistemului dat va eficientiza activitatea instituțiilor publice prestatoare de servicii publice electronice, datorită faptului că permite utilizarea unei platforme unice de autentificare și identificare electronică în sistemele informaționale.
- „Semnătura Mobilă” devine gratuită și poate fi solicitată de la operatorii de telefonie mobilă, Orange și Moldcell. Aceasta permite probarea identității unui cetățean în spațiul online, ca persoană fizică sau juridică. Prin intermediul semnăturii mobile pot fi accesate diverse servicii electronice, fie semnate la distanță acte, rapoarte, declarații către instituții sau cereri online. În prezent, cu ajutorul „Semnăturii Mobile” pot fi accesate următoarele e-Servicii: e-CNAM, e-CNAS, e-Licențiere, declarația de venit în format electronic. Este preconizată integrarea și alte servicii electronice: e-Factura fiscală, e-Cadastru, e-Stare civilă.
- Proiectul de lege privind semnătura digitală prevede instituirea a trei tipuri de semnături electronice: simplă, avansată necalificată și avansată calificată. Prin intermediul semnăturii simple poate fi cifrat conținutul, precum și de obținut cifra de comparare. Primele două tipuri de semnături vor fi utilizate în relațiile dintre agenții economici. Semnătura avansată calificată va fi aplicată în buletinul de identitate electronic. Aceasta va putea fi folosită pentru prestarea serviciilor electronice populației. Începând cu 1 martie 2014, buletinul de identitate electronic va fi eliberat cu semnătura digitală încorporată.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Unul din obiectivele ZLSAC este liberalizarea sectorului de servicii. Cu toate acestea, companiile de stat continuă să aibă o pondere majoră în anumite sectoare (telecomunicații, servicii poștale). O contribuție la procesul de liberalizare îl poate avea procesul de privatizare, inițiat de autorități, care este însă perceput negativ, în particular din cauza neregulilor depistate în cazul privatizării BEM și a concesiunii Aeroportului Internațional Chișinău.

■ Serviciile financiare

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Una dintre principalele evoluții în acest domeniu a fost elaborarea și plasarea pentru consultare publică a proiectul Regulamentului privind modul de acordare, suspendare și retragere a autorizațiilor și licențelor pe piața de capital. Proiectul are drept scop implementarea Legii privind piața de capital în vederea stabilirii condițiilor de acordare, suspendare și retragere a licențelor și a autorizațiilor pentru desfășurarea activității pe piața de capital, care să corespundă cu practicile europene în domeniu, asigurarea controlului de stat asupra activității persoanelor licențiate

sau autorizate, precum și în scopul protejării intereselor investitorilor. Concomitent, a fost elaborat și plasat pentru consultări publice proiectul Regulamentului în redacție nouă cu privire la dezvăluirea de către băncile din Republica Moldova a informației aferente activităților lor. Scopul proiectului constă în perfecționarea standardelor de promovare a comparabilității, relevanței informației atât calitative cât și cantitative ce țin de performanțele financiare ale băncii, poziția financiară, politicile contabile, activitățile manageriale, inclusiv criteriile și modul de dezvăluire de către bancă a informației privind acționarii și/sau grupele de persoane care acționează concertat care dețin cote substanțiale în capitalul social al băncii și beneficiarii efectivi ai acestora.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Proiectul regulamentului încorporează modificări aferente informației (în contextul extinderii) atât calitative cât și cantitative ce țin de activitatea economico-financiară, raportului auditului extern, prestarea serviciilor și produselor, precum și de guvernarea băncii.
- Modificările și completările propuse vor conduce la promovarea dezvăluirii de informații care vor contribui la ridicarea nivelului disciplinei de piață și vor ajuta la înțelegerea publicului larg a expunerii la risc a unei bănci pe parcursul perioadei de raportare financiară și ca urmare, la consolidarea sistemului bancar în continuare.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Monitorizarea riscurilor de preluare frauduloasă și prevenirea acestora continuă să fie un proces complex și dificil, în special ținând cont de carențele cu care continuă să se confrunte sistemul de justiție, precum și nivelul înalt al corupției din țară.
- Deocamdată nu este foarte clar cum va fi asigurată securitatea informațiilor cu caracter personal și siguranța efectuării tranzacțiilor fără numerar în țară, or riscurile aferente sunt importante, inclusiv ținând cont de experiența altor țări în acest sens.

■ Circulația capitalului și a plăților curente

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie în domeniul dat poate fi menționată aprobarea Foii de parcurs privind acțiunile Guvernului pentru eliminarea constrângerilor critice în calea afacerilor, ceea ce va avea un impact pozitiv asupra circulației capitalului și atragerii investițiilor noi în economia națională. Foia de parcurs prevede circa 90 de măsuri legislative și normative și include o serie de acțiuni în domeniile-cheie de politici, cu impact direct asupra mediului de afaceri: administrarea fiscală, comerțul transfrontalier și administrarea vamală, concurența, accesul la finanțare și la o justiție eficientă și credibilă.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Implementarea reformelor planificate va contribui la creșterea atractivității economiei naționale pentru investitorii străini și corespunzător va conduce la dezvoltarea mai înaltă a acesteia, prin valorificarea potențialului.
- Investițiile străine directe au efecte importante asupra economiilor țărilor gazdă printre care cele mai importante sunt legate de creșterea productivității muncii prin transfer de know-how, tehnologie, abilități de management și marketing favorizând progresul tehnologic și creșterea economică pe termen lung în țările în curs de dezvoltare.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Printre problemele cheie poate fi menționată încrederea relativ joasă a investitorilor atât în sistemul judiciar, cât și în autoritățile publice, ceea ce afectează nivelul investițiilor în economie și implicit circulația capitalului. Totuși, eforturile întreprinse actual inspiră o anumită speranță.

■ Circulația persoanelor, inclusiv circulația muncitorilor și coordonarea politicilor de securitate socială

EVOLUȚIILE TRIMESTRIALE MAJORE

În perioada analizată, au fost înregistrat un progres major în acest domeniu, datorită avizului pozitiv dat de Comisia Europeană privind liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii moldoveni. Demersul dat a fost susținut de către Parlamentul European și Consiliul UE, care urmează să adopte deciziile finale în acest sens. Totodată, a fost semnat Acordul privind securitatea socială cu Ungaria, în noiembrie 2013. Până în prezent, Republica Moldova are încheiate acorduri similare cu Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Estonia, Luxemburg, Polonia, Portugalia, România. Consultări pe marginea proiectului unui acord similar au fost demarate cu Italia și Turcia.

În altă ordine de idei, în cadrul vizitei de la Chișinău a responsabilului Serviciului Federal Migrațiune a Federației Ruse, partea moldovenească a subliniat necesitate urgentării semnării acordului bilateral în domeniul migrației de muncă. În vederea gestionării mai eficiente a fluxului migrațional, părțile au analizat posibilitatea elaborării unui acord privind angajarea organizată a lucrătorilor moldoveni pe teritoriul Federației Ruse.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Acordul privind securitatea socială prevede protejarea drepturilor sociale și economice ale moldovenilor emigrați. Prevederile acestuia se aplică față de persoanele care achită, fie au achitat contribuții de asigurări sociale anterior, în conformitate cu legislația ambelor sau a unuia dintre statele parte la Acord. Prin urmare, fiecare stat contractant urmează să achite partea de pensie calculată pentru perioada de activitate realizată pe teritoriul propriu. Astfel, pensiile vor fi transferate persoanei pe teritoriul statului în care aceasta domiciliază. Asemenea acorduri pot contribui la bunăstarea viitorilor pensionari din rândul actualilor migranți, astfel, fiind protejate drepturile sociale și economice ale cetățenilor moldoveni plecați la muncă în țările vizate.
- Liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii moldoveni, propusă de către Comisia Europeană și agreată provizoriu de principalele instituții ale UE, va avea loc ca urmare a modificării Regulamentului 539/2001 privind abolirea obligației de viză pentru călătoriile de scurtă durată în spațiul Schengen. Potrivit prognozelor autorităților, noul regim de vize va intra în vigoare la finele anului 2014 și va fi valabil doar pentru posesorii de pașapoarte biometrice. Pe lângă aspectele sociale și culturale, ridicarea vizelor va avea un impact economic, prin stimularea migrației circulare.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Semnarea Acordurilor privind securitatea socială trebuie să implice componenta informațională, ce ar prevedea campanii de informare pentru cetățenii moldoveni, în special cei aflați la muncă în țările vizate. Astfel, autoritățile sunt obligate să distribuie informație detaliată privind prevederile generale ale acordurilor, mecanismul de achitare a indemnizațiilor, criteriile de eligibilitate și lista documentelor necesare pentru ridicarea indemnizațiilor prevăzute.
- Pentru a exclude eventualele abuzuri sau neregularități apărute în urma nerespectării condițiilor regimului liberalizat de vize de către cetățenii statelor beneficiare, UE va putea aplica un mecanism de suspendare⁹ a regimului dat, prin reintroducerea temporară a obligativității vizelor. În acest sens, autoritățile moldovenești trebuie să garanteze gestionarea eficientă a frontierelor, securitatea și ordinea publică, dar și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale. De asemenea, trebuie elaborate instrumente și mecanisme pentru anticiparea și soluționarea situațiilor excepționale în legătură cu necontrolarea regiunii transnistrene, pentru a nu prejudicia regimul liberalizat de vize cu UE oferit cetățenilor moldoveni.

■ Impozitarea

EVOLUȚIILE TRIMESTRIALE MAJORE

⁹ Cecilia Malmström on the adoption of a visa waiver suspension mechanism, <http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-784 en.htm>

În trimestrul patru, executivul a aprobat proiectul de lege privind majorarea limitei neimpozabile, de la 200 la 300 de euro, a valorii în vamă a mărfurilor introduse pe teritoriul. Potrivit actului menționat, cu scopul modernizării sectorului agricol, agricultorii fi scutiți de TVA la importarea tractoare agricole. De asemenea, a fost reintrodusă cota TVA de 8% în schimbul celei standard de 20 % pentru producția agricolă primară și zahărul din sfeclă. Adicional, a fost prelungit termenul de plată a TVA și a taxei vamale în limita de 180 de zile din momentul importului de materie primă, accesorii, ambalaje primare și articolele de completare utilizate la fabricarea în exclusivitate a mărfurilor destinate exportului. A fost lansat proiectul de cooperare între Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și Agenția Fiscală Suedeză privind reforma administrării fiscale.

În aceeași perioadă, a fost prezentat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2014-2017, elaborat în scopul realizării prevederilor bunelor practici ale UE. Programul dat corespunde cu prevederile Legii privind controlul financiar public intern și Strategia de dezvoltare în domeniul managementului finanțelor publice 2013 – 2020. A fost încheiat proiectul twinning “Consolidarea managementului financiar public în Republica Moldova”, care a avut drept scop perfecționarea managementului financiar public prin implementarea unui sistem de control financiar public intern în țară, bazat pe conceptul de răspundere managerială pentru utilizarea banilor publici.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Introducerea TVA-ului de 20 % din 1 ianuarie 2013 a redus competitivitatea produselor agricole autohtone comparativ cu cele de import. Printre efectele negative ale acestei decizii s-au numărat micșorarea investițiilor în sector, concurența neloială între fermieri, precum și contrabanda cu zahăr din Ucraina. De aceea, reducerea TVA-ului la produsele agricole și zahăr de la 20% la 8% va ameliora considerabil situația în domeniul industriei zahărului.
- Proiectul de cooperare între autoritățile fiscale din Republica Moldova și Suedia prevede elaborarea unei metodologii privind eficientizarea administrației fiscale, combaterea corupției, reducerea birocrăției, precum și mai multe beneficii pentru cetățeni.
- Programul de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru 2014-2017 urmărește promovarea unui grad avansat de răspundere managerială în utilizarea fondurilor publice prin următoarele măsuri: dezvoltarea unui sistem de management financiar și control; implementarea sistemelor eficiente de management financiar și control; consolidarea funcției de audit intern.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Moldova încă nu a reușit să încheie Convenții pentru evitarea dublei impunerii cu unele state cu care țara noastră menține relații economice relativ intense, cum ar fi Franța, Grecia sau Olanda.

■ Politica concurențială

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Una dintre evoluțiile cheie este elaborarea și aprobarea Regulamentului privind ajutorul pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Acesta transpune normele cu privire la categoriile de beneficiari ai ajutoarelor pentru cercetare, dezvoltare și inovare, precum și criteriile pentru ajutoarele de stat acordate indirect întreprinderilor prin intermediul organizațiilor din sfera științei și inovării. Regulamentul în cauză prevede criteriile de acordare a ajutoarelor pentru cercetare, dezvoltare și inovare, precum: intensitatea ajutorului, costurile eligibile, condițiile de acordare a ajutorului și condițiile care reglementează cumulul ajutorului. Concomitent, a fost aprobat Regulamentul privind evaluarea acordurilor anticoncurențiale de transfer de tehnologie, care transpune normele europene aferente domeniului respectiv și stabilește cadrul general de evaluare a acordurilor de transfer de tehnologie. A fost aprobat Regulamentul privind ajutorul destinat protecției mediului înconjurător, care transpune norme cu privire la categoriile de beneficiari ai ajutoarelor pentru protecția mediului înconjurător.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Crearea ZLSAC cu UE, dar și extinderea aplicării Acordului de Comerț Liber cu CSI, vor genera multiple oportunități pentru Moldova, atât în ceea ce privește accesul pe piață a bunurilor și serviciilor pe care îl oferă, cât și susținerea și încurajarea reformelor structurale necesare pentru ridicarea competitivității economiei

naționale. Implementarea corectă a intervențiilor de politici planificate ar putea îmbunătăți situația pe termen scurt și mediu, țintind sectoare și subsectoare concrete.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Unul dintre impedimentele majore în acest sens este deficitul de investiții generat de ineficiența instituțiilor și costurile determinate de calitatea serviciilor publice acordate agenților economici, de cadrul legal și de reglementare, disponibilitatea și competențele forței de muncă, etc.
- Înrădăcinarea adâncă a corupției practic la toate nivelele, fenomen care nu e străin nici sectoarelor economiei naționale, constituie un impediment semnificativ în valorificarea întregului potențial al economiei. Depistarea intereselor ascunse, înțelegerilor de cartel și altor tipuri de acțiuni orientate spre urmărirea strictă a beneficiului propriu în detrimentul celorlalți este un proces foarte dificil și anevoios. Un factor important îl constituie și persistența unui nivel relativ înalt al neîncrederii populației în sistem.

■ Drepturile de proprietate intelectuală și industrială

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Pe parcursul acestei perioade, AGEPI și Oficiul European de Brevete (OEB) au semnat un acord ce validează cererile de brevet european și a brevetelor EPO pe teritoriul Republicii Moldova. Au fost prelungite drepturile de folosire a denumirii statului pentru mai multe mărci, folosite de către agenții economici autohtoni. Astfel, Comisia responsabilă de acordarea permisiunii de folosire a denumirii oficiale sau istorice în marca de produs sau serviciu a extins acest drept pentru încă 10 ani pentru următoarele mărci: "Air Moldova", "Moldova Agroindbank", "Livada Moldovei" și "Statistica Moldovei". Adicional, au fost adoptate decizii de acordare a permisiunii pentru mărci noi, precum "Aroma Moldovei" și „Natura Moldovei”. Totodată, Comisia a respins dreptul de utilizare a termenilor "moldovean, moldovenesc" în cadrul mărcilor: "Три молдована", "Молдавский барон". În decembrie 2013, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) a desfășurat seminare de instruire pentru judecători privind particularitățile soluționării litigiilor în domeniul protecției proprietății intelectuale (PI). De asemenea, AGEPI a inițiat cursuri de instruire pentru acordarea calificării profesionale de "Consilier în proprietate intelectuală", pentru perioada octombrie 2013 - februarie 2014. Împreună cu Camera de Comerț și Industrie, AGEPI a lansat concursul „Marca comercială a anului 2013”, cu participarea titularilor mărcilor locale, dar și a titularilor mărcilor comerciale străine, valabile pe teritoriul țării.

În cadrul întrevederii cu reprezentanții misiunii EUBAM din noiembrie, AGEPI a prezentat rezultatele activității în domeniul protecției PI pe parcursul anului 2013, printre care: aprobarea Strategiei Naționale în domeniul PI și a Planului de acțiuni; implementarea în sistemul național de protecție a reglementărilor europene privind intervenția vamală în domeniul PI; crearea Observatorului privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; semnarea Ordinului interdepartamental cu privire la crearea Sistemului Informațional Unic în domeniul proprietății intelectuale etc..

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Acordul de validare semnat de AGEPI și Oficiul European de Brevete (OEB) urmărește simplificarea accesului la protecție prin brevet în Republica Moldova și recunoașterea brevetelor europene pe teritoriul țării. Acordul dat poate contribui la creșterea calității brevetelor, stimularea inovației și a transferului tehnologic, generând un climat investițional mai atractiv. În cadrul acordului se prevede asistență tehnică și juridică din partea OEB pentru punerea în aplicare a sistemului de validare.
- Seminarele de instruire cu participarea judecătorilor, desfășurate de AGEPI, au vizat studierea practicii judiciare recente în domeniul litigiilor privind proprietatea intelectuală. Subiectele discutate s-au referit la respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv la litigiile privind dreptul de autor și alte drepturi conexe.
- Cursurile de instruire pentru oferirea calificării de "Consilier în proprietate intelectuală" urmăresc crearea cadrelor în domeniul protecției PI. Acestea includ discipline referitoare la protecția obiectelor de proprietate intelectuală, precum: invențiile și informația de brevet; mărcile; indicații geografice, denumiri de origine și specialitățile tradiționale garantate etc.. Pe lângă avansarea nivelului de cunoaștere a sistemului de protecție a PI, cursurile au menirea să sporească calitatea cererilor de brevet de invenție, dar și modalitățile de protecție a acestora, având în vedere integrarea țării în Spațiul European de Cercetare.
- Printre obiectivele concursului „Marca comercială a anului 2013” se numără prezentarea și promovarea mărcilor comerciale autohtone apreciate atât pe piața internă, cât și pe cea externă.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Cursurile pentru obținerea certificatului de “Consilier în proprietate intelectuală” sunt conduse doar de către specialiști din cadrul AGEPI, iar limba română este unica limbă folosită în cadrul instruirii. În vederea aplicării corespunzătoare a reglementărilor europene, în prezent transpuse în legislația națională, este imperioasă atragerea specialiștilor în protecția PI din statele europene. De asemenea, aceștia pot fi antrenați în evaluarea finală a participanților la instruire, ceea ce va îmbunătăți procesul de examinare a cunoștințelor și respectiv de acordare a certificatelor. Mai mult, cursurile trebuie să prevadă și limba engleză ca limbă de instruire adițională. Ca urmare, aceasta ar putea facilita accesarea mai rapidă a legislației europene, elaborată inițial în limba engleză, și doar ulterior tradusă în celelalte limbi oficiale ale UE.
- Acordul de validare semnat de AGEPI și OEB constituie o etapă intermediară în domeniul racordării sistemului național de brevete la standardele europene. Cu toate acestea, trebuie urgentată aderarea țării la Convenția brevetului european, pentru a asigura reciprocitate în recunoașterea brevetelor.

■ Achiziții publice

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJOR

În trimestrul patru, au fost organizate o serie de activități de instruire pentru angajații Agenției Achiziții Publice, în domeniul combaterii corupției, etica de conduită, soluționarea situațiilor de conflict de interese și altele. A fost înregistrată o evoluție pozitivă în privința îmbunătățirii condițiilor de realizare a achizițiilor publice. Sistemul informațional automatizat “Registrul de Stat al Achizițiilor Publice” (SIA RSAP) funcționează și este actualizat în continuare.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Activități de instruire a funcționarilor din cadrul Agenției au fost organizate atât de către autoritățile naționale în domeniul combaterii corupției, cât și de reprezentanții societății civile. Transparency International Moldova a desfășurat un seminar privind “Tratarea conflictelor de interese în serviciul public”, axat pe aplicarea politicilor anticorupție, conflictele de interese, raportarea, tratarea și soluționarea situațiilor de conflicte de interese. Funcționarii Agenției au fost instruiți de către reprezentanții Centrului Național Anticorupție, cu privire la integritatea angajaților, politicile anticorupție, conduita etică a funcționarului public.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

Cazurile legate de „tenderele aranjate” sunt elucidate în continuare în mass-media. Această problemă poate fi întâlnită în mod special în localitățile mai mici, unde persistă un deficit de transparență în procesul de achiziție publică.

■ Statistica

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie în acest domeniu, poate fi menționată elaborarea și plasarea pentru consultare publică a proiectelor chestionarelor propuse pentru a fi aplicate în cadrul procesului de Recensământ al populației și al locuințelor în Republica Moldova care se va desfășura în perioada 1-14 aprilie 2014. E de menționat că acestea au fost elaborate în concordanță cu recomandările Conferinței Statisticienilor Europeni vizând efectuarea recensămintelor populației și a locuințelor.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Efectuarea Recensământului populației și al locuințelor conform noilor standarde internațional acceptate va permite colectarea și formarea resurselor informaționale oportune și veridice privind numărul populației, distribuția ei teritorială, componența sa după sex, vârstă, nivel de instruire, apartenența etnică și limbă, statutul ocupațional, starea civilă, fondul de locuințe, condițiile de trai și multiple alte caracteristici socio-

demografice. Aceste date sunt necesare pentru buna funcționare a administrației publice centrale și locale de toate nivelurile, precum și pentru determinarea perspectivelor de dezvoltare social-economică a țării.

- Rezultatele Recensământului Populației și al Locuințelor sunt importante pentru punerea la dispoziția factorilor de decizie a datelor statistice necesare elaborării politicilor de dezvoltare economică și socială la nivel național și în profil teritorial; creșterii gradului de satisfacție a cerințelor de informare a utilizatorilor de date statistice interni și externi (administrația publică centrală și locală, agenți economici, organizații neguvernamentale, organizații internaționale, persoane fizice, mass-media etc.); promovării în consecință a integrării în spațiul informațional internațional, în particular al Uniunii Europene și ca efect a cunoașterii mai bune a Republicii Moldova peste hotarele ei.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Deși sunt întreprinse eforturi în vederea actualizării metodologiei calculării unor indicatori în conformitate cu standardele europene, totuși, disponibilitatea anumitor indicatori prezenți și utilizați pe larg în practica internațională, care ar permite și comparabilitatea datelor, fie lipsește, fie nu sunt făcute publice; ceea ce face dificilă analiza tendințelor și cercetarea în domeniile corespunzătoare.

■ Controlul financiar și aspectele aferente

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Pe parcursul trimestrului patru, Curtea de Conturi a emis 5 hotărâri privind rapoartele de audit în domeniul gestionării patrimoniului public în cazul autorităților publice locale din două raioane ale țării, regularității managementului financiar pe anul 2012 în cadrul Ministerului Mediului și Fondului Ecologic Național, exercițiul bugetar în cazul instituțiilor de stat, progresele reale și perspectivele automatizării proceselor în domeniul afacerilor interne, precum și gestionarea finanțelor publice și patrimoniului de stat de către Academia de Științe a Moldovei și unele organizații din sfera științei și inovării din subordine în perioada anilor 2009-2012. În rezultatul auditului efectuat, Curtea de Conturi a depistat diverse neregularități și a propus o serie de recomandări în vederea eficientizării utilizării mijloacelor publice.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Efectuarea auditului utilizării mijloacelor publice și cheltuirii eficiente a acestora este un exercițiu deosebit de important și are menirea să responsabilizeze factorii de decizie din cadrul instituțiilor vizate, dar și să aducă în atenția opiniei publice iregularitățile depistate, astfel încât să fie luate măsurile necesare pentru înlăturarea carențelor observate.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Totuși, majoritatea recomandărilor emise de Curtea de Conturi rămân pe hârtie și mai puțin sunt executate. Aceasta subminează eficiența utilizării banilor publici, precum și eforturile CC în vederea combaterii fraudelor, evaziunilor și altor infracțiuni ce afectează fondurile naționale.

■ Politica industrială

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Una dintre principalele evoluții în acest domeniu a fost înființarea unei noi instituții și anume a întreprinderii de stat „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare” (CMAC), format în baza fostului Institut Național de Standardizare și Metrologie, IS „Centrul de Standardizare și Metrologie din Bălți” și IS „Centrul de Standardizare și Metrologie din Ceadâr Lunga”. Instituția dată urmează să presteze servicii de etalonări, verificări metrologice, încercări de laborator în domeniul produselor alimentare, încercări de produse industriale, încercări a materialelor de construcții pentru drumuri, certificare de produse și sisteme de management. Concomitent, a fost aprobat proiectul de lege „Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative”, numit și Ghilotina 2+, ce se referă la actele legislative cu caracter de reglementare a activității agenților economici. Modificările legislative obligă autoritățile să introducă ghișeul unic și enumeră lista exclusivă a actelor ce pot fi solicitate de la agenții economici. A fost lansată Rețeaua Incubatoarelor de Afaceri din Republica Moldova (RIAM) și semnat Acordul de Asociere a Incubatoarelor de Afaceri în cadrul RIAM de

conducătorii Incubatoarelor de Afaceri din raioanele Soroca, Ștefan Vodă, Leova, Rezina, Sângerei și Dubăsari, care la moment găzduiesc 86 de întreprinderi. Rețeaua Incubatoarelor de Afaceri din Moldova (RIAM) este o platformă de cooperare creată printr-o înțelegere benevolă a membrilor săi pentru a promova rolul Incubatoarelor de Afaceri în dezvoltarea economică și recunoașterea acestora la nivel național și internațional.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Prin reforma sistemului infrastructurii calității este ținută asigurarea competitivității produselor autohtone atât pe piața locală, cât și pe piețele externe, în special, în contextul Acordului de creare a zonei de liber schimb cu Uniunea Europeană.
- Modificările la legislația sectorială aprobate completează Legile cadru privind autorizările și privind ghișeul unic în activitatea de întreprinzător, aprobate anterior și sporesc transparența și previzibilitatea cadrului normativ în acest sens. Un obiectiv important al proiectului constă în aplicarea principiului ghișeului unic, prin care o serie de activități, care până în prezent erau efectuate de întreprinzători, vor fi puse în sarcina autorităților publice de resort, în același timp reducându-se semnificativ costurile pe care le implică obținerea unui act permisiv.
- Asocierea Incubatoarelor în cadrul RIAM va oferi acestora posibilitatea de a implementa în comun și cu eficiență sporită proiecte și programe de dezvoltare, de a face schimb de experiență și bune practici. RIAM va avea putere reprezentativă în negocierile cu statul și alți actori relevanți de dezvoltare, va oferi suport și consultanță Incubatoarelor de Afaceri privind soluționarea diverselor probleme. RIAM va contribui la promovarea principiilor de incubare a afacerilor în rândul populației și în special a antreprenorilor începători, extinderea capacităților de dezvoltare a Incubatoarelor de Afaceri și a rezidenților lor și consolidarea capacității de absorbție și utilizare eficientă a fondurilor publice sau surselor donatorilor.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Constrângerile majore cu care continuă să se confrunte climatul de afaceri vizează în principal unele prevederi ale Codului vamal, în special proiectul normativ ce prevede majorarea taxei la importul materiei prime, taxele și restricțiile aplicate pentru comercializarea anumitor produse autohtone pe piața externă, taxe înalte la importul utilajelor și a materiei prime, asigurările sociale, inspecția muncii, precum și promovarea slabă a producătorilor naționali pe piața externă. Concomitent, nivelul înalt al corupției, tehnologii învechite, barierele netarifare înalte, investițiile deficitare, care se rezumă în final la problema competitivității, toți acești factori împiedică dezvoltarea sectorului industrial. Accentul principal trebuie să se pună pe facilitarea comerțului transfrontalier, îmbunătățirea administrației fiscale și vamale, eliminarea barierelor birocratice pentru obținerea diverselor licențe, protecția drepturilor de proprietate, asigurarea unei activități adecvate și eficiente în principalele agenții de reglementare și transparența instituțiilor publice.
- Ținând cont de faptul că, în multe cazuri, calitatea învățământului de specialitate nu corespunde cerințelor pieței autohtone, reformarea sistemului de educație vocațional-tehnică este absolut necesară în vederea racordării acestuia la cerințele pieței muncii. Concomitent, creșterea sectorului informal, deficiențele înregistrate privind disponibilitatea personalului calificat, costurile înalte de tranzacție și un nivel înalt al riscului de țară conduc la dificultatea atragerii investițiilor străine în țară și corespunzător la reînnoirea tehnologiilor aplicate în sectorul industrial.
- Procesele de efectuare a achizițiilor publice continuă să înregistreze curențe și nu întotdeauna respectă principiile de asigurare a transparenței. Este necesar să se asigure proceduri de licitație mai competitive și să se intensifice auditul calității lucrărilor respective. De asemenea, trebuie să se consolideze transparența procedurilor de licitație pentru astfel de proiecte, să se asigure un tratament liber și egal pentru fiecare participant și să se creeze un mecanism clar de monitorizare și responsabilitate.

■ Transport

EVOLUȚIILE TRIMESTRIALE MAJORE

Pe parcursul perioadei monitorizate, a fost inițiat procesul de constituire a Agenției Navale a Republicii Moldova, prin fuzionarea Instituției Publice „Căpitănia portului Giurgiulești” și a Întreprinderii de Stat „Registrul Naval”. Atribuțiile instituției nou create cuprind funcțiile de supraveghere și control în domeniul transportului naval, de înregistrare a navelor, precum și examinarea stării tehnice a acestora. În cadrul vizitei de la Chișinău, autoritățile Republicii Moldova și ale României au convenit să intensifice cooperarea bilaterală pentru a crește gradul de asimilare a fondurilor europene

în domeniul infrastructurii de transport. În acest sens, părțile au decis să instituie grupuri de experți pe toate modurile de transport. Acestea vor fi responsabile de identificarea proiectelor investiționale importante, care ulterior vor fi înaintate spre finanțare către instituțiile financiare europene. În cadrul altor întreveneri moldo-române au fost examinate posibilitățile restabilirii infrastructurii distruse în timpul celui de-al II-lea Război Mondial (podurile Ungheni - Iași și Leca - Fălcu). Subiectul dat a fost discutat de către oficialii moldoveni cu Vicepreședintele Comisiei Europene, Siim Kallas, Comisar pentru Transporturi, care a specificat că finanțarea proiectelor de conectare a Republicii Moldova la infrastructura europeană de transport poate fi obținută din fondurile Politicii Europene de Vecinătate.

În pofida neregulilor semnalate și a solicitărilor de anulare a rezultatelor concursului, prin Hotărârea de Guvern din 4 octombrie 2013, cabinetul de miniștri a reconfirmat decizia privind transmiterea în concesiune a Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” către compania rusă „Avia-Invest”. Cu toate acestea, intrarea în vigoare a hotărârii a fost condiționată de decizia Curții Constituționale, care în cele din urmă a sistat examinarea privind controlul constituționalității hotărârii Guvernului din 30 mai 2013. Ulterior, la cererea prim-ministrului, textul contractului de transmitere în concesiune a fost publicat pe pagina oficială a Ministerului Economiei. În vederea asigurării respectării contractului, prim-ministrul a dispus constituirea unui grup de monitorizare pe lângă Ministerul Economie care va prezenta rapoarte săptămânale privind respectarea prevederilor contractuale de către partea concesionară. Ca urmare a acordului privind serviciile aeriene, semnat între autoritățile naționale și cele ale Emiratelor Arabe Unite (în septembrie 2013), compania FlyDubai a început să opereze zboruri regulate (în zilele de miercuri și duminică) de la aeroportul din Chișinău, începând cu luna noiembrie 2013.

În trimestrul 4, Guvernul a propus proiectul de Hotărâre privind înființarea Agenției Feroviare și pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, în vederea armonizării cadrului legal național la legislația comunitară privind siguranța feroviară (certificarea operatorilor feroviari, autorizarea administratorilor de infrastructură, autorizarea mecanicilor de locomotive, autorizarea materialului rulant ș.a.).

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Crearea unei instituții unitare în domeniul transportului naval corespunde statutului Republicii Moldova de stat “pavilion” și stat “port”, precum și coincide cu necesitatea supravegherii mai bune a activității transportului naval național și celui străin care navighează sub pavilion moldovenesc. Astfel, aceasta va consolida eforturile în vederea îmbunătățirii calității navelor înregistrate în Republica Moldova. De asemenea, ca urmare a controlului desfășurat de instituția dată, vor fi create premise pentru îmbunătățirea imaginii țării pe plan internațional.
- Cooperarea moldo-română în domeniul infrastructurii poate genera oportunități pentru dezvoltarea unor proiecte strategice, cu atragerea fondurilor europene. Printre posibilele proiecte se numără: construcția unui nou pod peste râul Prut în raionul Ungheni; modernizarea căii ferate, inclusiv construcția segmentului cu ecartament european Ungheni–Chișinău; precum și proiectele investiționale comune în domeniul navigației fluviale, ce ar prevedea dezvoltarea căilor de navigare pe râul Prut.
- Condițiile de concesiune a acțiunilor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” prevăd ca acțiunile să fie transmise în concesiune pentru 49 de ani. Concesiunea implică investiții în valoare de 230 ml. euro, etapizate și condiționate de fluxul de pasageri, mișcările de aeronave și transportul cargo. În prima etapă se prevede extinderea terminalului, construcția parcarii auto, modernizarea pistei de decolare, peronului, sistemului de iluminare, sistemului de drenaj. Ulterior, în funcție de numărul de pasageri, întreprinderea concesionară va trebui să construiască un terminal nou și un terminal cargo, precum și să extindă parcare auto.
- Operarea curselor de către compania “FlyDubai” va diversifica destinațiile accesibile (ca preț și localizare geografică) pentru cetățenii moldoveni, având în vedere conexiunile cu circa 60 de destinații aflate în gestiunea companiei respective.
- Regulamentul Agenției Feroviare prevede îmbunătățirea controlului siguranței în domeniul transportului feroviar; supravegherea conformității constituenților de interoperabilitate; înregistrarea materialului rulant; îndeplinirii în mod treptat a obiectivelor de siguranță comune (OSC) și metodele de siguranță comune (MSC) pentru a asigura menținerea și îmbunătățirea nivelului de siguranță; certificarea operatorilor feroviari și autorizarea administratorilor/gestionarilor de infrastructură.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Cooperarea cu partenerii români pentru dezvoltarea proiectelor destinate transportului și infrastructurii drumurilor, ce vizează conectarea la rețelele transeuropene de transport, este vitală. Cu toate acestea, cu ajutorul instituțiilor europene, trebuie identificate instrumentele adecvate pentru asigurarea folosirii eficiente

a fondurilor europene. Astfel, ar putea fi anticipate probleme deseori invocate în cazul României, precum absorbția redusă a fondurilor europene sau cazurile de fraudare a finanțărilor europene.

- Concesionarea defectuoasă a "Aeroportului Internațional Chișinău" și efectele produse de aceasta poate periclita dezvoltarea întreprinderii atât pe durata concesionării (49 de ani), cât și în perioada următoare. Lipsa de transparență și încercarea de a accelera adoptarea unei decizii finale, în pofida neregulilor dezvăluite, compromit imaginea autorităților centrale, creând suspiciuni vizavi de corectitudinea procesului de privatizare a bunurilor statului. Or, transparența procedurilor de concesionare, fie privatizare, denotă o bună gestionare a patrimoniului public, și garantează ulterioara exploatare și dezvoltare sustenabilă a acestuia.

■ Societatea informațională

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

În perioada monitorizată, în sectorul TIC a fost înregistrate o serie de evoluții pozitive, în particular ce țin de guvernarea electronică și e-Transformare a guvernării. Prin urmare, a fost adoptată decizia de instituire a serviciului electronic guvernamental de autentificare și control al accesului în sistemul informațional (MPass), ca element al platformei tehnologice comune a executivului. Noi servicii electronice de stare civilă a fost introduse în uzanță, precum: duplicatelor certificatelor de stare civilă, extrasele de stare civilă și modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă. Executivul a prezentat proiectul hotărârii cu privire la aprobarea Concepției Sistemului Informațional automatizat „Registrul Sportiv”. A fost introdusă în aplicare „Semnătura Mobilă”, care permite semnarea gratuită a actelor în format electronic.

În trimestrul patru, a fost aprobat Planul de acțiuni 2014 privind aplicarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării. Executivul a aprobat proiectul de lege cu privire la semnătura electronică și documentul electronic. Hotărârea Guvernului cu privire la buletinul de identitate electronic, adoptată în aceeași perioadă, face ca buletinul electronic să devină singura cartelă multifuncțională, care va asigura perfectarea actelor juridice în format electronic, precum și accesarea informației din sistemele și resursele informaționale. De asemenea, a fost prezentat pentru consultări publice proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei naționale de eSănătate 2020, precum și cel cu privire la aprobarea Reglementării tehnice "Infrastructura informațională internă a autorităților administrației publice".

În contextul transformării electronice a sectorului agro-industrial a fost inaugurat Centrul Informațional Agricol. Executivul a declarat despre intenția de crea un grup operativ cu reprezentanții sectoarelor public-privat privind aplicarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Informațională „Moldova Digitală 2020”, cu accentul pe asigurarea securității cibernetice. Inițiativa a fost anunțată în cadrul primului forum dedicat securității cibernetice de la Chișinău, în contextul evenimentelor „Luna securității cibernetice în Guvern”, organizat de Centrul de Guvernare Electronică (CGE) cu ocazia „Lunii europene a securității cibernetice”. În acest context, au fost lansate discuții privind elaborarea Planului de acțiuni privind securitatea cibernetică în Guvern (2013-2015).

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Serviciul MPass va oferi cetățenilor posibilitatea să se autentifice online în momentul accesării serviciilor electronice publice. Totodată, aplicarea sistemului dat va eficientiza activitatea instituțiilor publice prestatoare de servicii publice electronice, datorită faptului că permite utilizarea unei platforme unice de autentificare și identificare electronică în sistemele informaționale. Mai mult, instituțiile publice vizate nu vor avea nevoie de infrastructuri proprii, care ar putea genera costuri suplimentare.
- Planul de acțiuni 2014 privind modernizarea tehnologică a guvernării include măsuri precum: lansarea Registrului digital agricol și a Sistemului informațional de evidență, administrare și control al dosarelor depuse spre subvenționare; instituirea sistemului informațional "e-ANSA" privind Managementul activității de supraveghere import-export în contextul asigurării cerințelor sanitare și fitosanitare; crearea sistemului informațional pentru înregistrarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a imobilului; crearea sistemului informațional de depunere online și monitorizare a declarațiilor de avere și interese; lansarea Registrului controalelor efectuate de instituțiile cu funcții de control etc; crearea sistemului informațional „e-Autorizații de desfășurare a activității de comerț în baza ghișeului unic” etc.. Adițional, Planul prevede crearea condițiilor de aplicare online la instituțiile de învățământ superior, dar și dezvoltarea sistemului informațional de autentificare, legalizare și recunoaștere a actelor de studii. De asemenea, este planificată continuarea digitizării arhivei actelor de stare civilă și lansarea digitizării documentelor cadastrale.

- Proiectul de lege privind semnătura digitală prevede instituirea a trei tipuri de semnături electronice: simplă, avansată necalificată și avansată calificată. Prin intermediul semnăturii simple poate fi cifrat conținutul, precum și de obținut cifra de comparare. Al doilea tip de semnătură va fi pe un suport necertificat. Primele două tipuri de semnături vor fi utilizate în relațiile dintre agenții economici. Semnătura avansată calificată va fi aplicată în buletinul de identitate electronic. Aceasta va putea fi folosită pentru prestarea serviciilor electronice populației. Începând cu 1 martie 2014, buletinul de identitate electronic va fi eliberat cu semnătura digitală încorporată. Aplicarea semnăturii electronice și a documentului electronic constituie cerințe prevăzute în Acordului de Asociere.
- Începând cu 1 martie 2014 vor fi eliberate buletine de identitate electronice. Noul act de identitate va conține date cu caracter personal în format tipărit și electronic, stocate într-un cip încorporat, precum și elemente de individualizare și securitate. Totodată, datele cu caracter personal vor fi păstrate în continuare în sistemele informaționale ale autorităților publice responsabile, la care cetățeanul are acces. Eliberarea actelor de identitate electronice se va efectua concomitent cu tipurile existente de buletine de identitate, iar cetățenii vor avea posibilitatea să aleagă între buletinul de identitate tradițional și cel electronic. Buletinul electronic prevede reducerea birocrăției și a corupției, vizând eficientizarea activității instituțiilor statului. Pe lângă un cip integrat, buletinul electronic va conține și semnătura digitală.
- Serviciile electronice de stare civilă lansate oferă cetățenilor posibilitatea să solicite pe cale electronică: duplicatele certificatelor de stare civilă, extrasele de stare civilă și modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă. Documentele incluse în cele trei servicii electronice de stare civilă includ: duplicatul certificatului de naștere; duplicatul certificatului de căsătorie; duplicatul certificatului de divorț; duplicatul certificatului de deces; extrasul de pe actul de naștere; extrasul de pe actul de căsătorie; extrasul de pe actul de divorț; extrasul de pe actul de deces. Aceste servicii pot fi accesate pe portalul guvernamental servicii.gov.md, cu ajutorul Semnăturii Mobile sau Semnăturii Digitale, iar plata poate fi achitată prin intermediul serviciului guvernamental de plăți electronice Mpay.
- Strategia națională e-Sănătate 2020 cuprinde priorități pe termen mediu ale sectorului sănătății publice, deschide calea pentru cerințele viitoare din sectorul public eSănătate, și de a pune bazele pentru integrarea în viitor și coordonarea tuturor inițiativelor de tipul eSănătate din țară (atât în sectorul public și sectorul privat).
- Aprobarea Reglementării tehnice "Infrastructura informațională internă a autorităților administrației publice" prevede integrarea tehnică a resurselor informaționale de stat, în scopul satisfacerii intereselor și necesităților cetățenilor, business-ului și statului.
- „Semnătura Mobilă” a devenit gratuită. Aceasta permite probarea identității unui cetățean în spațiul online, ca persoană fizică sau juridică. Prin intermediul semnăturii mobile pot fi accesate diverse servicii electronice, fie semnate la distanță acte, rapoarte, declarații către instituții sau cereri online. În prezent, cu ajutorul „Semnăturii Mobile” pot fi accesate următoarele e-Servicii: e-CNAM, e-CNAS, e-Licențiere, declarația de venit în format electronic. Este preconizată integrarea altor servicii electronice: e-Factura fiscală, e-Cadastru, e-Stare civilă.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Introducerea serviciilor publice electronice (e-Stare Civila etc.) tot mai diverse trebuie să fie însoțită de campanii de informare regulate pentru diverse categorii de cetățeni, pentru a facilita informarea constantă a populației, cât și familiarizarea cetățenilor cu avantajele (de ex: calitatea și operativitatea serviciilor, lipsa contactului cu funcționarii publici) și modalitatea de utilizare a acestora.
- Inițiativa privind dezvoltarea unui mecanism pentru asigurarea securității cibernetice a fost lansată oficial în trimestrul 4, chiar dacă procesul de transformare electronică a guvernării a ajuns într-o etapă destul de avansată. În acest sens, a fost elaborată Foaia de parcurs în domeniul securității cibernetice, de către experții moldoveni și estonieni. Aceasta trebuie să fie consultată cu publicul, iar autoritățile trebuie să asigure implementarea acesteia în cel mai apropiat timp, în particular din raționamente de securitate a sistemului de servicii publice electronice.

■ Sănătatea publică

EVOLUȚII TRIMESTRIALE MAJORE

Printre evoluțiile cheie în domeniul dat poate fi menționată elaborarea și plasarea pentru consultare publică a proiectului Programului național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020, elaborat cu scopul reducerii poverii morbidității și a dezabilității prevenibile și a mortalității premature evitabile din cauza bolilor netransmisibile legate de dietă, subnutriție și deficiențele nutriționale. E de menționat că 87% din toate decesele înregistrate anual în Republica Moldova sunt condiționate de bolile netransmisibile care sunt condiționate inclusiv de alimentația și nutriția proastă. Concomitent, a fost elaborat proiectul Strategiei naționale de „eSănătate 2020”. Serviciile electronice din domeniul îngrijirii sănătății, denumite generic eSănătate reprezintă rezultatul aplicării tehnologiei informației și comunicațiilor în întreaga gamă de funcții legate de sectorul sănătății. Aceste servicii sunt menite de a satisface cerințele cetățenilor, pacienților, cadrelor medicale și organizațiilor furnizoare de asistență medicală, publice și private, precum și autorităților și factorilor de decizie politică implicați în domeniu.

Concomitent, a fost elaborat proiectul Hotărârii de Guvern ”Cu privire la acțiunile de implementare a Regulamentului Sanitar Internațional în prevenirea transmiterii transfrontaliere a pericolelor pentru sănătatea publică”. Prezentul act normativ este armonizat la prevederile legislației comunitare și transpune dispozițiile esențiale ale Deciziei nr. 1082/2013/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind amenințările transfrontaliere grave pentru sănătate. Scopul acestuia este asigurarea continuității și durabilității în implementarea Regulamentului Sanitar Internațional RSI (2005), definirea activităților de planificare, pregătire, supraveghere epidemiologică, monitorizare, alertă precoce, evaluare a riscurilor și răspuns coordonat în cazul pericolelor pentru sănătate, de prevenire și combatere a transmiterii transfrontaliere a acestora.

IMPACTUL ACȚIUNILOR ÎNTREPRINSE

- Implementarea prevederilor Regulamentului Sanitar Internațional va contribui la respectarea angajamentului Republicii Moldova privind realizarea măsurilor de asigurare a securității statului și sănătății publice, prevenirea și combaterea transmiterii transfrontaliere a pericolelor pentru sănătate.
- Fortificarea capacităților și instituirea unui sistem funcțional adecvat și durabil de supraveghere, monitorizare și evaluare în domeniul sănătății nutriționale, statutului nutrițional și a determinantelor care le influențează, precum și a tendințelor acestora în timp și spațiu este deosebit de importantă pentru reducerea poverii bolilor netransmisibile și a impactului lor social și economic.
- Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020 a fost elaborat cu scopul reducerii poverii morbidității și a dezabilității prevenibile și a mortalității premature evitabile din cauza bolilor netransmisibile legate de dietă, subnutriție și deficiențele nutriționale prin reducerea impactului factorilor de risc nutriționali.
- e-Sănătatea este o investiție inteligentă în sectorul sănătății, prin utilizarea domeniului Tehnologiilor Informației și Comunicațiilor (TIC), ce permite modificări și îmbunătățiri în practicile clinice cât la nivel operațional, atât și la nivel managerial, în scopul de a asigura beneficii directe și indirecte pentru sectorul sănătății, pacienți și mediul de afaceri. Valorificarea potențialului tehnologiilor informaționale și de comunicații în sectorul ocrotirii sănătății va reduce la minim volumul cheltuielilor financiare operaționale necesare, va minimiza timpul consumat pentru procedurile birocratice și va crește calitatea serviciilor în domeniul sănătății.

PRINCIPALELE PROBLEME DEPISTATE

- Se cere a fi fortificată colaborarea intersectorială privind informarea operativă și schimbul de informații privind pericolele și riscurile depistate, pregătirea și răspunsul în comun în prevenirea transmiterii transfrontaliere a pericolelor pentru sănătatea publică.
- Către sfârșitul perioadei de implementare a planului de acțiuni privind punerea în aplicare a Regulamentului Sanitar Internațional (2005) s-a constatat că din 31 măsuri prevăzute de plan au fost realizate pe deplin doar 17, unele acțiuni fiind îndeplinite parțial. Nerealizate rămân acțiunile ce țin în mare măsură de autoritățile competente în punctele de trecere a frontierei - Serviciul Vamal și Poliția de Frontieră. Ministerul Sănătății prin Guvernul Republicii Moldova a solicitat Biroului Regional OMS prelungirea termenului de implementare a Regulamentului menționat până în anul 2014.
- Deși există anumite date referitor la furnizarea de produse alimentare, aceste date sunt inexacte la nivel național și nu pot fi folosite pentru estimarea caracterului adecvat al consumului alimentar referitor la toate nutrimentele esențiale, inclusiv la energie, distribuția între diferite grupuri de populație. Elementele existente referitor la statutul nutrițional sunt fragmentare. Studiile naționale, care includ indicatori ai statutului nutrițional, sunt dependente de donațiile externe, nu sunt planificate și nu includ toți indicatorii necesari, iar indicatorii nu pot fi dezagregați suficient pentru a aborda subiectele legate de inegalitate.

- Publicul larg are acces limitat la informațiile privind sănătatea. Discrepanța care există între mediul rural și cel urban continuă să crească, iar accesul populației la asistență medicală de calitate și servicii de înaltă calitate în special în mediul rural continuă să înregistreze mari curențe.
- Sistemele informaționale de colectare a datelor sunt fragmentate și deseori există o duplicare a datelor colectate; utilizarea infrastructurii TIC învechite și ineficiente în cadrul instituțiilor medicale; există o capacitate redusă de analiză pentru a evalua, monitoriza și raporta performanțele sistemului de sănătate; nu există baze de date integrate în sănătate publică, sistemele sunt dispersate în diverse locații cu diferite funcții și cu grad scăzut de integrare.
- La moment se constată inexistența unei entități (instituții) profesionale cu specialiști bine pregătiți pentru elaborarea caietelor de sarcini (în conformitate cu nevoile în permanentă schimbare a beneficiarilor - furnizorilor de servicii medicale și în conformitate cu cerințele de interoperabilitate, standarde, etc.).